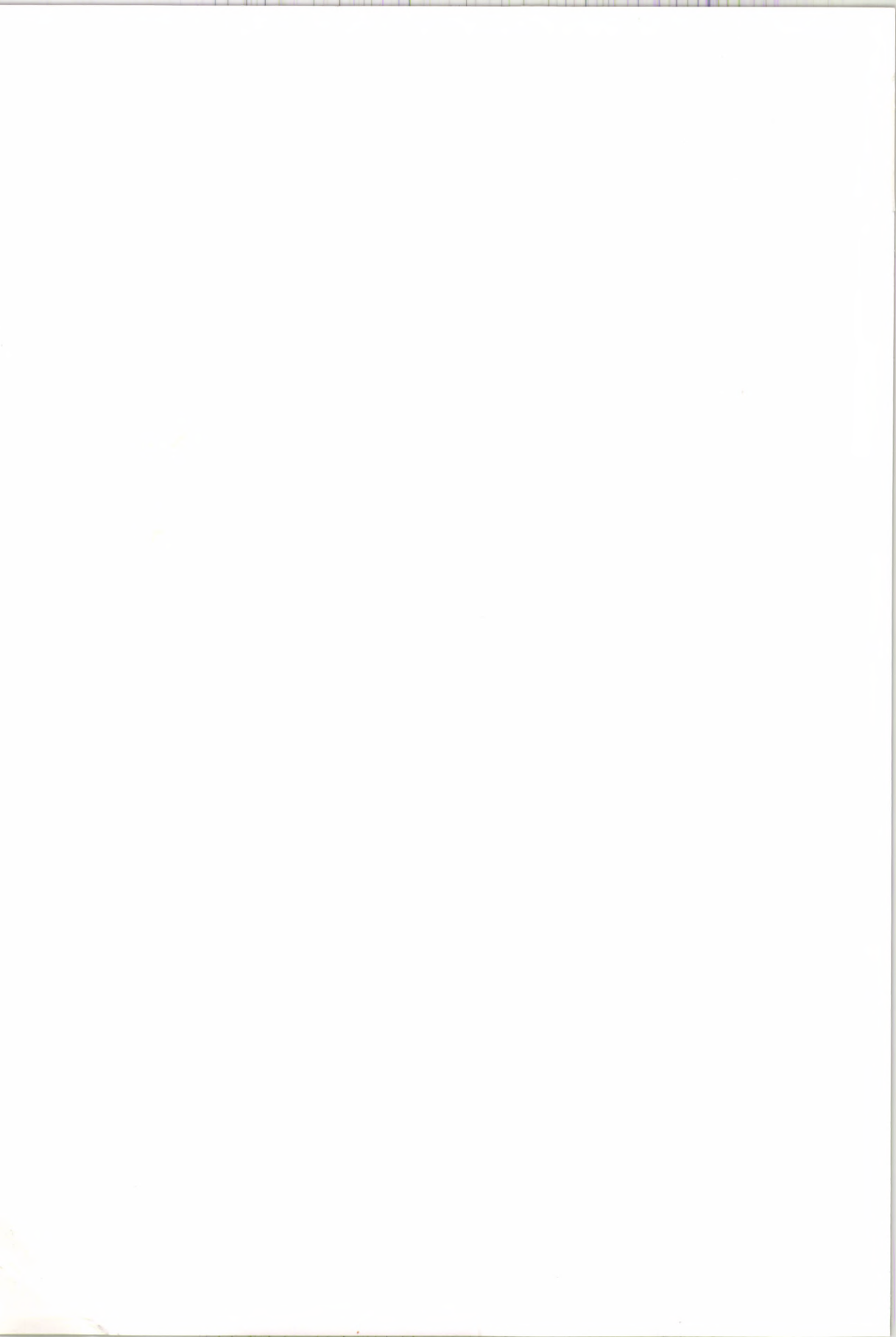

A Magyarság Hírnevéért

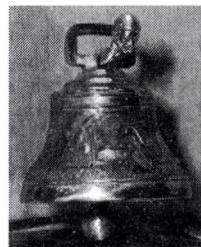
For the Renown of
Hungarians

1997

*Bene meritis
de hungarorum
fama augenda*

A Magyar^ság Hírnevéért

For the Renown of Hungarians

Díj és díjazottak

The Award and recipients
1997

Budapest, 1998

Szerkesztette és az interjút készítette: Nádor Tamás

Fotó: MTI; Szabó Barnabás

A kiadásért felel a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára

Megjelent: 1998. február 10.

A kiadási munkálatokat az Osiris Kiadó végezte

Editor and interviewer: Tamás Nádor

Translated by Balázs Breznay

Photo: MTI; Barnabás Szabó

Officer in Charge of Publication: political state secretary, Prime Minister's Office

Published on: February 10, 1998

Publishing: Osiris

„Én innen nagyon messze élek, és sok országhatár választ el bennünket, de a szellemi életben ilyen határok nincsenek. Egy másik országnak, Amerikának igyekszem hasznos állampolgára lenni, de még egy nagyobb egységnek is: az emberiségnek, a nagy közös emberi célokat szolgálva. Mindez azonban nem változtat azon, hogy éppúgy magyar ember vagyok, mint régen voltam, és a hazám Magyarország, mint ahogy gyermek-koromban is az volt. Abból a nagy szeretetből, amellyel itt körülvettek, a személyemet kísérő figyelem és ragaszkodás megnyilatkozásaiból látom, hogy az ország sem tagadott meg engem mint fiát.”

(Szent-Györgyi Albert, 1973., Budapest)

„I live a very long way from here, we are separated by many frontiers, but there are no such frontiers in the intellectual sphere. I do my best to be a contributing citizen of another country, the United States of America, but even more so to promote the good of an even larger community, mankind, serving the large common goals of humanity. This, however, does not at all change the fact that I am just as much a Hungarian as I was a long time ago and Hungary is just as much my home country as it was in my childhood. From the effluence of kindness and affection which has welcomed me here, from the attention and fondness I have experienced here, I see that this country has not denied me as her son either.”

(Albert Szent-Györgyi, Budapest, 1973)

TARTALOM

TABLE OF CONTENTS

Tabajdi Csaba: Lenni és látszani /9 • Csaba Tabajdi: To be and to be seen /8

A Magyarország Hírnevéért Díj alapító iratai (Törvény, kormányrendelet, kormányhatározat) /13 • The founding documents of the Award (Act, Decree, Decision) /12

Miniszterelnöki köszöntő – Horn Gyula: Nagy elődök méltó utódai /23
• Salutatory Address by the Prime Minister – Gyula Horn:
Worthy Descendants of Great Ancestors /22

1997. évi díjazottak laudációja a Parlamentben /29 • Laudation of recipients of the Award in 1997 in the Parliament /29

Oláh György videóüzenete /59 • Video message from George Oláh /58

Teller Ede videóüzenete /61 • Video message from Edward Teller /60

Képek az ünnepségről /62 • Pictures of the Ceremony /62

„A magyar sikerek tényeken alapszanak...” (Beszélgetés néhány díjazottal) /65 • “The Hungarian successes are based on facts...” (Interviews with some of the recipients of the Award) /64

A díjbizottság /103 • The Awarding Board /102

A díj és az oklevél alkotói (Mihály Gábor szobrászművész és Ezüst Zoltán grafikusművész) /105 • The Creators of the Award and the Honorary Diploma (Gábor Mihály, Sculptor and Zoltán Ezüst, Graphic Artist) /104

TO BE AND TO BE SEEN

Hardly a few weeks have passed since the Award for the Promotion of the Renown of the Hungarian Nation, the “Magyarság Hírnevéért Díj” was handed over to the first recipients of this new form of honour. The new award has attracted close attention from Hungarians within and without the borders of Hungary and the first recipients of the award have been saluted with respect and agreement with the decisions.

It is widely agreed that there is a great need for the highlighting of the merits and virtues rewarded by this new award. According to a Latin saying, one needs not only to know how to exist but also how to be seen. Indeed, the possibilities and opportunities we may have for action and, thereby, our chances for success in the future, is strongly influenced by the image of Hungary and of us, Hungarians, in the outside world, whether we are known and renowned, what our reputation is like, outside the borders of Hungary.

The foundations for the renown of a nation are primarily laid down by the common efforts which lead to its material, financial as well as intellectual and spiritual progress. Achievements and values may be brought closer to the individual, they may be rendered interesting and attractive, primarily by outstanding individual achievements. This is one of the reasons why individual activities, the personal and professional reputation of Hungarians living inside and outside of Hungary, is so important for us. Their success earns world-wide fame and esteem not only to them but also to Hungarians and Hungary.

We owe it to our compatriots who have become famous, who have earned world-wide reputation, that, by their talent and achievements they have been drawing attention to the creative talents of the Hungarian people. It is due to their achievements that our existence, our opinion is taken into account in the large community of nations, that we can participate in the formulation of the promising future of Europe, to the extent justified by our values and merits.

Fortunately, the Hungarian people has always been rich in talent, there have always been a large number of Hungarian individuals capable of excellent achieve-

LENNI ÉS LÁTSZANI

Alig néhány hete, 1997. december 10-én vették át az Országház Kupola termében a Magyarság Hírnevéért Díjat az első kitüntetettek. A hazai és határontúli magyar közvélemény nagy érdeklődéssel fogadta az új elismerést, tisztelettel és egyetértéssel köszöntötte az első díjazottakat.

Egységes a vélekedés arról, hogy szükség van azoknak az értékeknek, érdemeknek és erényeknek a felmutatására, amelyeket ez a díj fémjelez. Egy latin közmondás szerint nemcsak lenni, de látszani is tudni kell. Valóban: cselekvési lehetőségeinket s e révén jövőbeni esélyeinket jelentős mértékben meghatározza az, hogy milyen a magyarság és Magyarország képe a nagyvilágban, ismernek-e és elismernek-e bennünket, milyen a hírünk határainkon túl.

A nemzet hírnevét mindenekelőtt az a közös tevékenység alapozza meg, amelynek eredményei az ország anyagi és szellemi felemelkedésében testesülnek meg. Emberközelségre hozni, érdekessé, vonzóvá tenni eredményeket és értékeket kiáltésképpen az egyéni teljesítmények képesek. Ezért is oly fontos számunkra az itthon és külföldön élő magyarok személyes tevékenysége, emberi és szakmai elismertsége. Sikereik nemcsak őket teszik széles körben ismertté, hanem az egész magyarság és Magyarország jó hírét is öregbítik a nagyvilágban.

Híressé vált, nemzetközi tekintélyt kivívott honfitársainknak köszönhetjük, hogy tehetségükkel és teljesítményükkel felhívják a figyelmet a magyarság értékteremtő erejére. Ők segítenek abban, hogy létünket, szavunkat, véleményünket számításba vegyék a népek nagy együttesében, s értékeinknek megfelelő súllyal vehessük ki részünket egy reményteljesnek ígérkező európai jövő kialakításában.

Istennek hála, a magyarság mindig gazdag volt tehetségekben, kiemelkedő teljesítményekre képes személyiségekben, akik velük született képességeik és szorgalmuk révén nem csupán önmaguknak, de nemzetüknek is hírnevet szereztek. Hírnevet, amelyben megannyi valós érték, egyéni teljesítmény jut kifejezésre, és mindennek mélyén, mindezek hátterében egy egész nemzet áll – történelmével, anyanyelvével, kultúrájával. Megmaradása tényével és további esélyeivel.

ments, who, by their born capabilities and their hard work, have earned renown not only for themselves but for our nation as a whole as well. They have earned renown, an expression of a wealth of real values, individual accomplishments, based on and supported by a whole nation – with its history, mother tongue and culture; with its very existence and future chances of survival.

This award is intended to express the gratitude of the nation to its sons and daughters of whom it is rightly proud, who have brought fame and esteem to Hungary and Hungarians all over the world.

This publication is intended to satisfy the curiosity and avid interest that has been observed in respect of the award and its recipients.

Budapest, 5 January, 1998.

Csaba Tabajdi
Political Secretary of State

Ezzel a díjjal a nemzet szeretné kifejezni köszönetét azon fiainak és leányainak, akikre méltán lehet büszke, s széles e világon becsületet, tiszteletet szereztek és szereznek a magyar névnek.

A díj és a díjazottak személye iránt megnyilvánuló széleskörű érdeklődés szolgál indítékul e kiadvány közrebocsátásához.

Budapest, 1998. január 5.

Tabajdi Csaba
politikai államtitkár

Act No. LXXXIX of 1997
amending Act No. XXXI of 1991 on the Awards and Prizes
of the Republic of Hungary

Article 1. Act no XXXI. of 1991 on the Awards of the Republic of Hungary is supplemented with the following Article 6/B.:

“Article 6/B. The Government is authorised to establish and grant awards and prizes to recognise the accomplishments of those who have been conducting outstanding activities further improving international renown of Hungary and the Hungarian nation, contributing to the development and spreading of a realistic and up-to-date image of Hungary.”

Article 2. This Act enters into force on the day of its promulgation.

Árpád Göncz, p. m.
President of the Republic

Dr. Zoltán Gál, p. m.
Speaker of Parliament

1997. évi LXXXIX. törvény

a Magyar Köztársaság kitüntetéseiről szóló 1991. évi XXXI. törvény
módosításáról

1. § A Magyar Köztársaság kitüntetéseiről szóló 1991. évi XXXI. törvény a következő 6/B. §-sal egészül ki:

„6/B. § A Kormány díjat alapíthat és adományozhat azok elismerésére, akik a magyarság hírnevének öregbítése, a reális és korszerű Magyarország-kép kialakítása és terjesztése érdekében kiemelkedő tevékenységet folytatnak.”

2. § E törvény a kihirdetése napján lép hatályba.

Göncz Árpád s. k.
a Köztársaság elnöke

Dr. Gál Zoltán s. k.
az Országgyűlés elnöke

Government Decree No. 183/1997.(X.17.)

**On the Award for the Promotion of the Renown
of the Hungarian Nation**

On the basis of the authorisation granted in Section 6/B. of Act No. XXXI. of 1991 the Government passes the following Decree:

Article 1.

(1) In recognition of the achievements of persons who have been performing outstanding activities enhancing the reputation of the Hungarian nation the Government establishes an Award For the Promotion of the Renown of the Hungarian Nation (hereinafter: Award).

(2) The Award may be granted to natural persons and organisations, local or foreigner, who have been performing outstanding activities in public life, economy, science, education, culture, information or sports, to develop and distribute the renown of the Hungarian nation as well as a realistic and up-to-date image of Hungary.

Article 2.

(1) The Award is a bronze statuette 21 cm. in height, a bell with a relief, set on a 20 cm. by 20 cm. marble plate.

(2) A small scale replica (13 mm in length) of the Award set in a brooch can be worn on civilian clothes.

Article 3.

(1) The Award shall be granted by the Government and shall be handed over by the Prime Minister or the person designated by the Prime Minister, each year on 10 December, at a solemn ceremony.

(2) Proposal concerning the persons to be granted the Award shall be made to the Government by the competent Political State Secretary of the Prime Minister's Office on the basis of the recommendation of the Committee set up for this purpose.

(3) Each year a maximum of 15 Awards may be granted.

A Kormány 183/1997. (X. 17.) Korm. rendelete

a Magyarság Hírnevéért Díjról

A Kormány a Magyar Köztársaság kitüntetéseiről szóló 1991. évi XXXI. törvény 6/B.§-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli el:

1. §

(1) A Kormány azok elismerésére, akik a Magyar Köztársaság és a magyarság hírnevét öregbítő kimagasló tevékenységet folytatnak, Magyarság Hírnevéért Díjat (a továbbiakban: Díj) alapít.

(2) A Díjat azok a hazai és külföldi természetes személyek és szervezetek kaphatják meg, akik/amelyek a magyarság hírneve, a reális és korszerű Magyarország-kép kialakítása és terjesztése érdekében a közéletben, a gazdaságban, a tudományban, az oktatásban, a kultúrában, a tájékoztatásban, valamint a sportban kiemelkedő tevékenységet folytatnak.

2. §

(1) A Díj 20x20 cm-es márvány alapra helyezett, domborművel díszített harangot ábrázoló, 21 cm magas, bronz kisplasztika.

(2) Polgári ruhán a Díj kitűzőbe átvett 13 mm-es kicsinyített mása viselhető.

3. §

(1) A Díjat a Kormány adományozza, és azt a miniszterelnök vagy az általa kijelölt személy minden év december 10-én ünnepélyes keretek között adja át.

(2) A Díjra javasolt személyekre az e célra létrehozott Bizottság ajánlása alapján a Miniszterelnöki Hivatal illetékes politikai államtitkára tesz előterjesztést a Kormánynak.

(3) Évente legfeljebb 15 díj adományozható.

4. §

Újabb adományozásra csak olyan teljesítmény alapján tehető javaslat, amelyet a javasolt személy vagy szervezet a korábban adományozott Díj elnyerése óta ért el.

Article 4.

Proposal for the Award to be granted to a person repeatedly may only be submitted on the basis of accomplishment by the proposed person or organisation since the last receipt of the Award.

Article 5.

(1) The recipient of the Award receives a document certifying the granting of the Award.

(2) The recipient of the award shall not receive any additional benefit besides the Award.

(3) The costs associated with the granting of the award shall be provided for in the budget of the Prime Minister's Office. Coverage for the Award in 1997 shall be provided from the reserve fund of the chapter "Prime Minister's Office".

Article 6.

The list of the names of the recipients of the Award – with the agreement of the persons concerned – shall be published in the Official Gazette.

Article 7.

This Decree enters into force on the day of its promulgation.

Gyula Horn p. m.
Prime Minister

5. §

- (1) A díjazott adományozást igazoló okiratot kap.
- (2) A díjazott a Díjon túl más kedvezményben nem részesíthető.
- (3) A Díj adományozásával járó költségeket a Miniszterelnöki Hivatal költségvetésében kell tervezni. 1997-ben a Díj fedezetét a „Miniszterelnökség” fejezet fejezeti tartalékkeretéből kell biztosítani.

6. §

A díjazottak névsorát – az érintettek beleegyezése esetén – a Magyar Közlönyben közzé kell tenni.

7. §

Ez a rendelet a kihirdetése napján lép hatályba.

Horn Gyula s. k.
miniszterelnök

Government Decision No. 1109/1997.(X.17.)

**on the Rules of the Granting of the Award for the Renown
of the Hungarian Nation**

1. a) For the evaluation of the proposals concerning the granting of the Award for the Renown of the Hungarian Nation (hereinafter: Award) and for the formulation of the recommendations concerning the Award, the Government establishes a Committee of the Award for the Renown of the Hungarian Nation (hereinafter: Committee).

b) The Committee is comprised of 15 persons, with the competent Political Secretary Of State of the Prime Minister's Office, as Chairman.

c) The members of the Committee:

- a representative of the Ministry of Education, the Ministry of the Interior, the Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of Finance, the Ministry of Industry, Trade and Tourism and the Ministry of Justice each, delegated by the respective Ministers,

- a delegated representative of the National Technical Development Board,

- upon acceptance of the invitation the representative of the Hungarian Academy of Sciences, the World Federation of Hungarians, the Hungarian Writers' Association, the Federation of Technical and Scientific Societies, the National Radio and Television Board, delegated by their respective presidents,

- from among outstanding representatives of sciences, culture, education, economy, public life, information and sports, as invited by the Chairman of the Committee.

2. a) Proposal for the granting of the Award shall be made, each year on 31 August at the latest, by

- members of the Government

- national public bodies,

- presidencies of national organisations operating in the economy, sciences and culture, education, information and sports.

b) Recommendations for the granting of the Award may be submitted to any person or organisation authorised to submit such proposal,

c) A recommendation submitted following the above deadline may be considered in the next year.

A Kormány 1109/1997. (X. 17.) Korm. határozata

a Magyarság Hírnevéért Díj adományozási szabályzatáról

1. a) A Kormány a Magyarság Hírnevéért Díj (a továbbiakban: Díj) adományozására vonatkozó javaslatok elbírálására és a Díjra vonatkozó ajánlások megtételére létrehozta a Magyarság Hírnevéért Díj Bizottságot (a továbbiakban: Bizottság).

b) A Bizottság 15 tagú, elnöke a Miniszterelnöki Hivatal illetékes politikai államtitkára.

c) A Bizottság tagjai:

– a Művelődési és Köznevelési Minisztérium, Belügyminisztérium, Külügyminisztérium, Pénzügyminisztérium, Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium, Igazságügyi Minisztérium miniszter által delegált képviselője,

– az Országos Műszaki és Fejlesztési Bizottság delegált képviselője,

– az erre vonatkozó felkérés elfogadása esetén a Magyar Tudományos Akadémia, Magyarok Világszövetsége, Magyar Írószövetség, Műszaki és Tudományos Egyesületek Szövetsége, Országos Rádió és Televízió Testület elnök által delegált képviselője,

– a tudomány, kultúra, oktatás, gazdaság, közélet, tájékoztatás és sport kiemelkedő képviselői közül a Bizottság elnöke által felkért személyek.

2. a) A Díj adományozására a Bizottság részére minden év augusztus 31. napjáig

– a Kormány tagjai,

– az országos köztestületek,

– a gazdaságban, a tudományos és kulturális életben, az oktatásban, tájékoztatásban és a sportban működő országos szervezetek elnökségei tesznek javaslatot

b) A Díj adományozását a javaslattételre jogosultaknál bárki kezdeményezheti,

c) A határidő után előterjesztett kezdeményezés a következő adományozási évben vehető figyelembe.

3. a) A Díj adományozására vonatkozó javaslatot írásban kell előterjeszteni. A javaslat tartalmazza a jelölt rövid életrajzát és azt a tevékenységet, amely megalapozhatja a Díj odaítélését.

3. a) Proposals concerning the granting of the Award shall be submitted in writing. A proposal shall contain a brief biography of the nominee and the activity on the basis which the Award may be granted.

b) The Committee shall evaluate the proposals and shall formulate their recommendation by 30 September, each year. With the recommendations taken into account the Chairman of the Committee submits a proposal to the Government concerning the persons to be awarded, by 15 October, each year.

c) Decision concerning the granting of the Award shall be made by the Government – on the basis of the proposals of the Chairman of the Committee – until 31 October, each year.

4. This decision enters into force on the day of its promulgation.

Gyula Horn p. m.
Prime Minister

b) A Bizottság a javaslatokat értékeli és minden év szeptember 30. napjáig kialakítja ajánlásait. Az elnök az ajánlások figyelembevételével minden év október 15. napjáig tesz javaslatot a Kormánynak a Díjra javasolt személyekre.

c) A Díj adományozásáról – a Bizottság elnökének javaslatai alapján – a Kormány minden év október 31. napjáig dönt.

4. Ez a határozat a közzététele napján lép hatályba.

Horn Gyula s. k.
miniszterelnök

Salutatory Address by Gyula Horn, Prime Minister

WORTHY DESCENDANTS OF GREAT ANCESTORS

The survival and success of the Hungarian nation has been made possible by two essential factors, as is clearly proven by our history: on the one hand, the readiness of the people to sacrifice all else, if so required, for the very existence and security of the nation and, on the other hand, the contributions of prominent Hungarians to the accumulation of the spiritual, intellectual and material wealth of the nation. Both of these factors must be appreciated, our progress and enrichment require a careful balance between them.

The opportunities for a nation to make a new start are few and far between. We had such a chance in the late eighties. And it is fairly safe to state now, although we have not yet reached the end of the process, that we have been capable of taking this opportunity, owing to a significant degree, to the extreme sacrifices and efforts of our citizens. This has created the foundations for coping with the deep crisis of our economy and our society through a strenuous and protracted effort. The overwhelming majority of the nation, even when engaged in disputes and deep in doubt, recognising the significance of the historical moment, have been working hard, as permitted by their circumstances and as enabled by their capabilities. Just as has been the case so many times during our history, Hungary, the Hungarian nation is successfully coping with the most difficult problems associated with this most essential period of our present day history.

Our achievements and the reputation of the Hungarian nation has been significantly enhanced by prominent persons living in Hungary or in other countries of the world who have used their outstanding individual achievements for the benefit of the nation. As so wisely put by Albert Szent-Györgyi, the greatness of a nation depends on the contributions it has been making to the common values of mankind. Continuing this train of thought we are fully justified in saying that the greatness of the individual depends on the contributions he or she has made to the values of his or her nation.

The Hungarian nation is rich in talented individuals. There is a very large number of Hungarians, living in Hungary and abroad, endowed with excellent

Horn Gyula miniszterelnök köszöntője

NAGY ELŐDÖK MÉLTÓ UTÓDAI

A magyarság boldogulásának – és ez történelmünk során jól kimutatható – két alapvető fontosságú tényezője van: egyrészt a nemzet áldozatos készsége biztonságának, létfeltételeinek megteremtésére, másrészt kiemelkedő személyiségeinek hozzájárulása a nemzet szellemi és anyagi javainak gyarapításához. Mindkettőt meg kell becsülnünk, fejlődésünk, gyarapodásunk akkor lehetséges, ha ezek összhangban vannak egymással.

Egy nemzet ritkán kap lehetőséget az újrakezdésre. Nekünk a nyolcvanas évek végén ez megadatott. Elmondhatjuk – bár még nem értünk a folyamat végére –, hogy élni tudtunk, élni tudunk ezzel az eséllyel. Ehhez jelentős mértékben hozzájárult polgáraink rendkívüli erőfeszítése és áldozatvállalása. Ez teremtette meg annak alapját, hogy lépésről lépésre úrrá legyünk gazdaságunk és társadalmunk mély válságán. A nemzet döntő többsége – viták és kétségek közepette is – a történelmi pillanat fontosságát felismerve, lehetőségei és legjobb tudása szerint tette és teszi a dolgát. Magyarország, a magyarság, mint történelme során annyiszor, ismét jól vizsgálzik az előtte tornyosuló feladatok megoldásában.

Eredményeinkhez, a magyarság megbecsüléséhez jelentős mértékben járultak hozzá azok az itthon vagy a nagyvilágban élő személyiségek, akik kiemelkedő egyéni teljesítményeiket a nemzet javára kamatoztatták. Szent-Györgyi Albert bölcs megfogalmazása szerint egy ország, egy nemzet nagysága attól függ, mennyire tudja gyarapítani az emberiség közös értékeit. A tudós gondolatmenetét átvéve teljes joggal mondhatjuk: az egyén nagysága pedig attól függ, mennyit tud hozzáadni nemzete értékeihez.

A magyarság bővelkedik tehetségekben. Itthon és külföldön igen sok kiváló képességgel, akaraterővel és szorgalommal megáldott magyar él, aki a maga területén új és sikeres alkotó tevékenység letéteményeseként működik. Eredményeik megbecsüléséből, életútjuk felmutatásából hitet és erőt meríthetünk a nemzet további emelkedéséhez. Hiszen önbecsülésünk erősítésére akkor is szükség van, ha végzett munkánkat, eredményeinket széles körben elismerik.

Itthon és külföldön egyre többen látják, hogy a nemzeti célok érdekében nemzeti összefogásra van szükség. A kormány is ebből indult ki, amikor kezdemé-

capabilities, determination and persistence, working, in their respective areas, as the depositories of new and successful creative work. Acknowledgement and appraisal of their achievements, exemplification of their careers may confer belief and power to promote the advancement of our nation. For our self-esteem needs confirmation even if our work and our accomplishments are widely acknowledged.

It is increasingly recognised by an ever increasing number of people in Hungary as well as abroad that the achievement of national goals requires a nationwide effort of joining forces. This was the premise from which the Government also started off when it proposed to award, each year, our compatriots who have worked so as to set examples by their personal efforts and accomplishments to promote the spiritual, intellectual and material progress and advancement of the Hungarian nation. I am most delighted to report that our initiative was met by the agreement of each party in Parliament. Thus the Award for the Promotion of the Renown of the Hungarian Nation was established by common consent: the Act authorising the Government to create this Award was passed by a unanimous vote in Parliament.

We are delighted to think on this occasion of the remarkable contribution that Hungarians have made – relative to number of the Hungarian people – to the enrichment of universal human values in science, culture, the arts, literature, technical inventions and solutions, sports and other areas. The range of excellent Hungarian accomplishments is far too wide for us to attempt even only to list the names involved. And, fortunately, we are proud to see that the line has not broken, indeed, we have contemporaries worthy of esteem.

The Award for the Promotion of the Renown of the Hungarian Nation is a symbol of the nation paying homage to worthy descendants of great ancestors.

It has been a great responsibility and a difficult task to select, from among the many worthy of the award, those who shall now be the first ones ever to receive it. The award committee formulated their recommendations on the basis of 120 proposals submitted by a variety of persons and organisations. I do hope that the Government's decision will be met by the agreement of the public. I am convinced that while we express our esteem through handing over the Award, the outstanding human, professional and public prestige of the first recipients thereof will confer a like distinction to the award.

Henceforth, the Award for the Promotion of the Renown of the Hungarian Nation shall be handed over to the selected personalities on 10 December each year. For it was exactly sixty years ago that professor Albert Szent-Györgyi, the first Hungarian ever to be awarded the Nobel prize, received the prestigious award. We believe that the first Hungarian accomplishment of creative scientific work in research conducted for the benefit of Man, which first earned the high-

nyezte, hogy a magyarság szellemi és anyagi felemelkedéséért, jó híréért személyes tevékenységükkel példamutatóan cselekvő honfitársakat ezentúl évenként megtiszteli. Örömmel szólok arról, hogy kezdeményezésünk minden parlamenti párt helyeslésével találkozott. Így a Magyarország Hírnevéért Díj alapítása közös akarattal történt: a törvényt, amely felhatalmazza a kormányt a díj megalapítására, az Országgyűlés egyhangúan fogadta el.

Jó érzéssel gondolhatunk ez alkalommal arra, hogy a magyarság – lélekszámához képest – elismerésre méltón járult hozzá az egyetemes emberi értékek gazdagításához a tudományban, kultúrában, művészetekben, irodalomban, műszaki alkotások létrehozásában, sportban és más területeken. A nagyszerű magyar teljesítmények köre sokkal szélesebb annál, hogy itt most – akár csak nevek megemlékezésével is – felsorolható lenne. És szerencsénkre, büszkeségünkre ez a sor nem szakad meg, folytatódik a jelenben is.

A nagy elődök mai utódait kívánjuk most a Magyarország Hírnevéért Díjjal intézményesen is a nemzet megbecsülésének fényébe emelni.

Felelős és nehéz feladat volt a díjra méltók közül kiválasztani azokat, akik első alkalommal részesülhetnek az elismerésben. A díjbizottság százhusz beérkezett javaslat alapján tette meg ajánlásait. Remélem, a kormány döntése helyeslésre talál a közvéleményben. Meggyőződésem: amikor a díjjal megbecsülésünket fejezzük ki, ugyanakkor az első kitüntetettek kiemelkedő emberi, szakmai és közéleti tekintélye rangot ad magának a díjnak.

A Magyarország Hírnevéért Díjat ezentúl minden év december 10-én adjuk át a kitüntetetteknek. Éppen hatvan éve ugyanis annak, hogy 1937-ben, ezen a napon az első magyar Nobel-díjas, Szent-Györgyi Albert professzor Stockholmban átvette a magas elismerést. Úgy gondoljuk, a tudományos alkotómunkában, az ember javára végzett hazai kutatásokban elért és első alkalommal a legmagasabb nemzetközi elismeréssel értékelt magyar teljesítmény jól fejezi ki az újonnan alapított díj üzenetét.

Ezen ünnepélyes alkalommal szeretném kifejezni köszönetünket, elismerésünket és megbecsülésünket a kitüntetetteknek azért a kiemelkedő teljesítményért, amellyel a maguk területén hozzájárultak az egész magyarság és Magyarország hírvének öregbítéséhez s az egyetemes emberi értékekhez. Köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik őket ebben támogatták. Kívánom, hogy áldásos tevékenységük folytatódjék a jövőben is.

Őszintén remélem, hogy a Magyarország Hírnevéért Díj alapításával és annak mostani első átadásával olyan jó hagyomány alapját rakjuk le, amely sok nagyszerű teljesítmény és kiváló érdem megbecsülésére ad módot a jövőben.

est ranking international recognition, is a suitable expression of the message of the newly established award.

On this solemn occasion I should like to express our acknowledgement, recognition and respect for the recipients of the Award for the outstanding achievements by which, in their respective fields of excellence, they have contributed to the promotion of the renown of the whole of the Hungarian nation and of Hungary as well as to the enhancement of universal values of mankind.

My grateful thanks are also due to those who assisted them in their accomplishments. I wish they continued their beneficial activities in the future.

I sincerely hope that by the establishment and the first bestowing of the Award for the Promotion of the Renown of the Hungarian Nation we are laying down the foundations for a tradition whereby our appreciation of many an excellent accomplishment and merit may be expressed in the future.

Rézkarc az oklevélhez • Etching accompanying the Diploma

1997. évi díjazottak

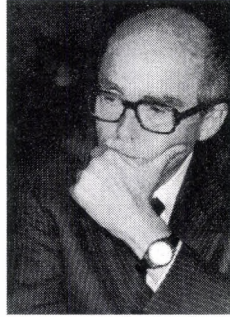
The recipients of the Award in 1997

Some basic facts of his biography: a historian, political scientist, editor, Hungarian publicist and literary critic with an European outlook, he is one of the doyens of his diverse profession. Founder of the periodical "Szép Szó" has, for decades, been observing his motherland and our region from the distant Paris. But Budapest has always been and is still his dream – or, with the words of Endre Ady, his Bakony. This is why he wrote his memoirs of the intellectual life of the Hungarian capital between the two World Wars; this is why he wrote a lasting piece of work on the Hungarian tragedy of 1956 right after the suppressed revolution; this prompted him to write his outstanding piece of work on the history of the people's democracies, i.e. the history of Eastern-Central-Europe following World War II, in a critical approach, while keeping an appropriate distance. He was extracting facts from their haloes of illusions, from the mesh of legends, setting the recent past of our region and our country in a universal context. He has earned unfading merits in cultivating the relations between Hungary and France. He holds a number of Hungarian and French awards and honours. As one of the critics of his work has phrased, Ferenc Fejtő is: "a Central-European in the multitude of white men".

FEJTŐ FERENC

A száraz tények szerint: történész, politológus, író, szerkesztő, a publicisztika, az irodalomkritika, a történetírás európai horizontú magyar művelője, sokáig hivatásának egyik doyenje. A Szép Szó című folyóirat hajdani alapítója már sok évtizede Párizs szemhatárából figyeli, látja hazáját, térségünket. Ám az ő álma – Adyt idézve: Bakonya – Budapest volt és maradt. Ezért is jegyezte emlékiratait a magyar főváros két világháború közti szellemi életéről; ezért írt azon melegében maradandó művet az 1956-os magyar tragédiáról; ez készítette arra, hogy megírja nagy alkotását, a népi demokráciák történetét, vagyis a második világháború utáni kelet-közép-európai históriát, kritikai és máris távlatos megközelítésben. A tényeket kívánta kihámozni az őket körülvevő illúziók fényudvarából, a legendákból. Régióink és országunk közelmúltját egyetemes összefüggésrendbe illesztve. A magyar-francia kapcsolatok ápolásában elévülhetetlen érdemeket szerzett. Számos jelentős hazai és francia elismerés, díj tulajdonosa, kitüntettetje. Ahogyan egyik értékelője mondja: Fejtő Ferenc „fehérek közt egy közép-európai”.

The son of emperor and king Charles IV and Queen Zita has travelled a long way to the Parliament of Europe of which he is a member and to the Pan-European Union, of which he is President. As an offspring of the Habsburg dynasty he got to the concept of a unified Europe starting from the idea of the empire. Exile, vicissitudes in Europe, saving of thousands of persecuted people from the inferno of World War II and fascism, followed by a stay in America, where he professed to be European from the very beginning, then back to the old Continent and since 1979 an active, professional politician – a life in a nutshell. Although he has always felt he belonged to the Hungarian community, it was not until 1989 that he was allowed to enter the territory of Hungary again – after a period of 70 years. A doctor of political sciences, honorary doctor of a number of academies and universities, author of countless books, in all his works and at the fora of his activities a passionate believer in the self-governance of peoples, in the union of the nations of Europe. In this sense he is a committed representative and advocate of raising, protecting and promoting confidence in Hungary. Politics, for him, is a form of art. Otto von Habsburg is a “European” in the sense of the term as associated with the German writer Thomas Mann.

HABSBURG OTTÓ

Zita királyné és IV. Károly császár és király fia hatalmas utat tett meg az Európa Parlamentig, melynek képviselője, s a Páneurópai Unióig, amelynek elnöke. A Habsburg-dinasztia sarjaként a birodalmi gondolattól jutott el az egységes Európa eszméjéhez. Száműzetés, európai hányattatás, sok ezernyi üldözött kimentése a második világháború és a fasizmus poklából, aztán Amerika, ahol kezdetől európai nemzetiségűnek vallotta magát, majd újból kontinensünk, és itt 1979-től hivatásos, aktív politizálás – egy élet dióhéjban. Noha mindig úgy érezte: a magyar közösséghez tartozik – csak hetven év múltán, 1988-ban jöhetett újra Magyarországra. A politikai tudományok doktora, számos akadémia, egyetem díszdoktora, megannyi könyv szerzője, műveiben és tevékenysége fórumain szenvedélyes híve a népek önrendelkezésének és az európai nemzetek uniójának. E jegyben elkötelezett képviselője, szószólója a Magyarország iránti bizalom felkeltésének, őrzésének, ápolásának. Számára: művészet a politika. Habsburg Ottó européer, a szó Thomas Mann-i értelmében.

***H**e is one of the Hungarian geniuses who opened up new roads for universal science, in the United States of America. His alma mater was a famous grammar school on Szilágyi Erzsébet avenue, the school of many talented young students who have become great scientists since. He studied philosophy, sociology and psychology in Budapest followed by economics, after leaving Hungary. He commenced his research on the basis of John von Neumann's utility theory and game theoretical considerations from where he finally proceeded to improve the theory of the games of partial information, which earned him Nobel prize in 1994. His work rendered the theory of games a generally applied, indispensable tool of research of mathematical economics. The method he developed was successfully used in the disarmament negotiations as well as in practical economics and politics. He has explored philosophical aspects of mathematics, the economic questions of political power as well as a variety of issues of macro-economics of the ethics of economy. He professes – and mathematically proves – that there may be an economic policy that provides for wealth and social justice at the same time. He professes that ethical behaviour will pay back economically. As is the renown of János Harsányi “paying back” for Hungary, his home country which holds him in such high esteem.*

HARSÁNYI JÁNOS

*E*gyike azon magyar géniuszoknak, akik az Egyesült Államokban új utakat nyitottak az egyetemes tudománynak. Alma matere a híres fasori gimnázium volt, amelyből számos, későbbi nagy tudós kirajzott. Filozófiát, szociológiát, pszichológiát tanult Budapesten, emigrálása után közgazdaságtant odakinn. Neumann János hasznosságteóriája és játékelméleti megállapításai nyomán kezdi el kutatásait, s jut el végül a részlegesen informált játékok elméletének továbbfejlesztéséig, melyért 1994-ben Nobel-díjat kap. Munkássága révén a játékelmélet a matematikai közgazdaságtan általánosan alkalmazott, nélkülözhetetlen kutatóeszközzé válhatott. A professzor módszerét annak idején eredményesen használták a leszerelési tárgyalásokon, továbbá a gazdasági és politikai életben. Foglalkozott a matematika filozófiai, a hatalom közgazdasági kérdéseivel, makroökonómiai és gazdaságetikai kérdésekkel egyaránt. Vallja – és matematikailag kimutatja – létezhet jólétet és társadalmi igazságot egyidejűleg megvalósító gazdaságpolitika. Vallja: az etikus viselkedés gazdaságilag megtérül. Ahogyan Harsányi János hírneve is „megtérül” az őt nagyrabecsülő Magyarországnak.

An internationally renowned researcher of the science of economics, the first Harvard University professor of Hungarian nationality, guest professor, honorary doctor of a number of West European universities, honorary member of academies of science. A scientist holding the State, Széchenyi and Humboldt prize, an officer of the French Legion of Honour, who, has turned his science, that he had previously practised only in Hungary, convertible. He created the concept of the recession of transformation associated with the transition into a market economy, now widely used all over the world. His epoch-making work, the "Economics of Shortage" already indicated the necessity of a system change. His heated pamphlet is, in fact, an elaborate scenario for the transition, its message of political economics is that politics cannot be derived from the nature of the economy, to the contrary, the political structure is the crucial factor. His exceptional capability of creating concepts is matched by meticulous description, his professor's modesty is the self-restraint of a scientist of an infallible character. He turns to the responsible individual with relentless understanding, perhaps he is the first one to break with the expectations of miracles associated with the systemic change. As a rector and animator of the Collegium Budapest spiritus he intends to integrate universal science into the bloodstream of the domestic scientific culture in order to enable Hungary to become again one of the intellectual and spiritual centres of our region.

KORNAI JÁNOS

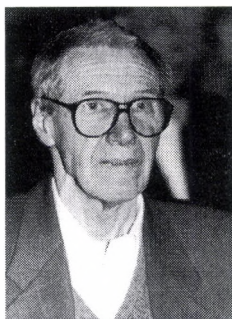
A közgazdaság-tudomány nemzetközi hírnő kutatója, a Harvard egyetem első magyar állampolgárságú professzora, számos nyugat-európai univerzitás vendégtanára, díszdoktora, tudományos akadémiák tiszteletbeli tagja. Állami-, Széchenyi- és Humboldt-díjas tudós, a francia Becsületrend tiszti fokozatának tulajdonosa, aki, ha úgy tetszik, konvertibilissé tette általa jó ideig csak itthon művelt tudományát. Nevéhez fűződik a piacgazdaság átalakulásával járó transzformációs válság világszerte használt fogalmának megalkotása. Korszakos műve, *A hiány* már a rendszerváltozás szükségességére utal. Indulatos röpirata voltaképp az átmenet magas színvonalú forгатókönyve, kritikai politikai gazdaságtana kimondja: nem a gazdaság természetéből vezethető le a politika, ellenkezőleg, a politikai struktúra a meghatározó. Kivételes fogalomalkotó készsége leíró alapossággal társul, professzoros tartózkodása egy mindig jellemes tudós visszafogottsága. Megértő kérlelhetetlenséggel szól a felelős egyénhez, talán legelsőként szakít a rendszerváltáshoz fűzött csodavárással. A Collegium Budapest spiritus rektoraként, animátoraként a hazai tudományos kultúra vérkeringésébe kívánja kapcsolni az egyetemes tudományt, hogy Magyarország ismét a régió egyik szellemi központja lehessen.

***B**orn and educated in Hungary, a citizen of the USA and an expert of finances, who has worked mainly in West-Europe for the past period of almost half a century, known and recognised everywhere as an exchange mogul, he is very active indeed, on the threshold of his ninetieth year of age. He says there are five requirements of success on the exchange: thought, belief, patience, money and – most importantly – luck. A former bank manager, shareholder in New York, he lost more than once everything he owned, but he never failed to rise again. Perhaps because as he says he does not know what there will be in the future; it is enough to know what is and what has been. And, of course, because he is an expert of trends, one who takes chance into account, a chess-player of variants and, not least, because he is capable of summarising an appalling volume of information in an instant. André Kostolany has been playing an important role in the promotion abroad of the Hungarian exchange and the Hungarian shares. A Chevalier of the French Legion of Honour, he is an admirer of the Hungarian language and culture. Indeed, with his friends he chats in French, with bankers he talks in English but when turning to God, so he confesses, he still speaks in Hungarian.*

ANDRÉ KOSTOLANY

A magyarországi születésű, neveltetésű, amerikai állampolgárságú, csaknem fél évszázada főként Nyugat-Európában működő pénzzakember, akit mindenütt tőzsdeguruként, börzepápaként tartanak számon, kilencvenedik évének küszöbén is igen tevékeny. Szerinte az eredményes tőzsdézés öt feltétele: gondolat, hit, türelem, pénz és – főként – szerencse. Az egykori bank-vezérigazgató, New York-i főrésztulajdonos többször is elvesztette mindenét, de mindig talpra állt. Talán azért, mert azt mondja: nem tudja, mi lesz holnap, elég, ha azt tudja, mi van ma, s emlékszik arra, mi volt tegnap. No és, persze azért, mert tendenciák ismerője, véletlenek számbavevője, variációk sakkjátékosa, és nem utolsósorban, mert képes elképesztő mennyiségű információk azonnali összegzésére. André Kostolany évek óta nagy szerepet játszik a magyar tőzsde, a magyar részvények külföldi népszerűsítésében. A francia Becsületrend lovagi fokozatának viselője szerelmese a magyar nyelvnek, kultúrájának. Ez abból is kitetszik, hogy barátaival franciául, bankárokkal angolul, Istennel, ahogy megvallja, még mindig magyarul beszél.

The excellent artist, holder of the Herder and the Kossuth prize, studied in Budapest, Paris, West-Berlin, and, having familiarised himself with the innovations of the New Viennese School, he created his singularly individual and original music, characterised by a personal tone, a minimum use of instruments and effects but extremely strong expressive powers. A characteristic feature of his works is the dulcimer re-invented by him and a dramatic use of singers' voices. As has been put by Zoltán Kocsis; every single sound is a galaxy for him, two make up no less than a universe, and these are condensed in his very own, individual music. He is characterised by violent confrontations, sudden changes, a magnificent complexity of experience, childlike joy and a musical quest for truth simultaneously, he is conversant with the music of a millennium and a half. He elevated his experiments in the last years of the millennium to where they have come to form a separate genre and tradition. He knows no compromise in music, applies no temporary solutions. No Hungarian composer has earned such undisputed international reputation since Bartók and Kodály. And by today he has evolved into a distillate of the contemporary Hungarian musical culture.

KURTÁG GYÖRGY

A Herder- és Kossuth-díjas kiváló művész Budapesten, Párizsban és Nyugat-Berlinben tanult, az Új Bécsi Iskola vívmányait ismerve alkotta meg kivételesen eredeti zenei életművét, melyet személyes hang, az eszközök és effektusok mennyiségükben minimális, de kifejező erejükben igen intenzív használata jellemmez. Alkotásainak jellegzetes vonását adja az általa újra fölfedezett cimbalom, az énekhang drámai alkalmazása. Ahogyan Kocsis Zoltán mondja: számára minden egyes hang galaxis, kettő már egyenesen univerzum, ezeket sűríti öntörvényű zene-művé. Nagy ellentétek, hirtelen váltások, élmények lenyűgöző komplexitása, gyermeki öröm és zenei igazságvágy jellemzi egyidejűleg, ezeröttszáz év zenéjével van állandó beszélő viszonyban. Ezredvégi kísérleteit műfajjá, tradícióvá nemesítette. A zenében nem ismer kompromisszumot, időleges megoldásokat. Bartók és Kodály óta magyar zeneszerző ilyen vitathatatlan nemzetközi elismerést nem szerzett. S ma már egyedülvalóságában is fermentuma a hazai kortárs zenekultúrának.

***H**e left Hungary as a young man to become an economist in the USA. He had been attracted to politics from the very beginning; between 1966 and 1980 he was an advisor to the Senate of the USA on administrative, economic and foreign policy issues. Since then he has been a member of the foreign affairs committee of the Congress, the first Hungarian-born Congressman of the US. His district includes the famous Silicon valley, the very heart of the electronics industry. He has always been making efforts to use his position, means and exceptional influence to promote compromise and reconciliation among the nations of our region, their economic and political progress to catch up with more advanced regions of the world and to promote the interests of all Hungarians, whether living within or outside the Carpathian basin. He headed a goodwill mission to our region already in 1983. Since then and especially since the system change, he has been a believer in the Euro-Atlantic integration of the Central and East European countries and especially of Hungary and has been actively promoting this process in the USA and at all other possible fora. He is an advocate of the rights of ethnic and other minorities and an active supporter of the changes in our region. He is convinced that a civilised tone and bilateral as well as multilateral mutual respect are indispensable for the advancement of any democratic country.*

TOM LANTOS

*F*iatalon emigrált hazánkból s már Amerikában lett közgazdász. Kezdetől vonzotta a politika, 1966-tól 1980-ig az Egyesült Államok szenátusának közgazdasági, közgazdasági és külpolitikai tanácsadója. Azóta a kongresszus külügyi bizottságának tagja, az első magyar születésű amerikai kongresszusi képviselő. Kerületéhez tartozik a híres Szilícium-völgy, az elektronika fellekvára. Beosztását, lehetőségeit, kivételes befolyását térségünk népeinek kiegyezése, megbékélése, politikai-gazdasági fölzárkózása, a kárpát-medencei és az egyetemes magyarság érdekében mindig igyekezett érvényesíteni. Már 1983-ban kongresszusi jószolgálati küldöttséget vezetett régióinkba. Azóta, s különösen a rendszerváltás óta minden lehetséges fórumon híve, szorgalmazója, lobbistája a közép- és kelet-európai országok, köztük Magyarország euroatlanti integrációjának. Az emberi, a kisebbségi jogok szószólója, a térségünkbeli változások tevékeny támogatója. Meggyőződése: civilizált tónus, két- és többoldalú kölcsönös respektus nélkül demokratikus ország nem tud fejlődni.

THE MEMBERS OF THE HUNGARIAN GOLDEN TEAM, OUR CONTEMPORARIES

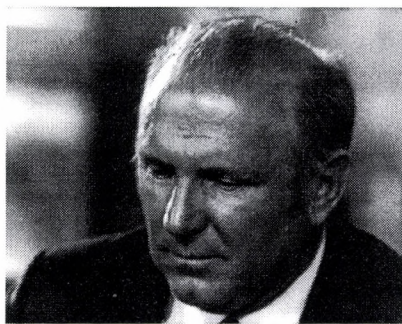
Ferenc Puskás

*J*enő Buzánszky, Gyula Grosics, Nándor Hidegkuti, Ferenc Puskás – unfortunately, the list is not at all complete but the sons of all successive generations will complete the team off hand, at any time. The Hungarian Golden Soccer Team, the 1952 Olympic champion, silver medalist of the 1954 world cup, they were considered the world's best at that time; the lustre of the team has not faded at all. The names of the players are still known world wide at least as well as the names of our most famous scientists and artists. Indeed, the science and the art of soccer combined in an alloy in their football, the magic combination of individual and team effort, reason and instinct, plans perfectly carried out and ingenious improvisation, immense routine and impromptu solutions as prompted by the moment, combination skills, the power of instant decision making, the highest standards of strict professionalism and the frenzy of the game. Jenő Buzánszky 48 times, Grosics the "black leopard" 86 times, Hidegkuti "Nándi" 68 times on the national team, Ferenc Puskás, one of the largest Hungarian footballers of all times; they were unforgettable messengers of Hungarian sports, Hungarian talent. The most enthusiastic applause of supporters is still theirs, and, of course of, their team mates who are now playing football up there, in the soccer fields of heaven.

A MAGYAR LABDARÚGÓ ARANYCSAPAT ÉLŐ TAGJAI

Grosics Gyula

Hidegkuti Nándor

Buzánszky Jenő

Buzánszky Jenő, Grosics Gyula, Hidegkuti Nándor, Puskás Ferenc – egy, sajnos, már igen hiányos névsor, amelyet azonban egymást követő nemzedékek fiai bármikor képesek kiegészíteni. A Magyar Labdarúgó Aranycsapat, az 1952-es olimpiai bajnok, az 1954-es vb-ezüstérmes, amely abban az időben világsőnek számított, mindmáig őrzi fényét. Nevüket világszerte sokan még ma is úgy ismerik, mint legnagyobb tudósainkét, művészeinkét. S valóban: a labdarúgás tudománya és művészete ötvöződött ebben a futballban, egyéni és összejáték varázslatos együttese, ész és ösztön, tökéletesen végbevitt terv és zseniális improvizáció, óriási rutin és a mindenkori helyzetnek megfelelő rögtönzés, kombinatív készség, döntésképeség, felsőfokú, szigorú professzionizmus és önfeledt játéköröm. Buzánszky Jenő, a negyvennyolcszoros, Grosics, a „fekete párduc”, a nyolcvanhatoszos, Hidegkuti „Nándi”, a hatvannyolcszoros magyar válogatott, és Puskás „Öcsi”, minden idők egyik legnagyobb futballfenoménje világszerte feledhetetlen hírvivője volt a magyar sportnak, a magyar tehetségnek. Mindmáig nekik szól a szurkolók legnagyobb tapsa, és persze, a többieknek is, akik már fenn fociznak a mennyei stadionban.

One of the best known and most successful Hungarian actors of the international world of opera. A perpetual member of the Opera House of Vienna, guest artist of the Scala in Milan, the Metropolitan in New York and a number of other ensembles of world wide renown. She has received the Silver Rose of the Scala, she has been Singer of the Year and Artist of the Year in America and her extraordinary achievements have earned her the Bartók Béla, Pásztory Ditta and Mario del Monaco and, most recently, the Kossuth prize. Since her debut performance she has developed into a great dramatic soprano, she sings over forty roles in the original languages. Her art is characterised by impetus and power, definite and clear interpretation, magnificent intelligence and unforgettable voice. Her stage performance is comprehensive and elaborate, condensed and detailed at the same time. Whether it is Tosca or Turandot, Brünhilde in the Wagner tetralogy, Judith in the Duke Bluebeard's Castle, each of the characters she presents perfectly fit in with a well planned career, nevertheless, the her personal identity is never in doubt. A professional maximalist, her reverence goes out to the musical piece and the composer. Éva Marton is one of the most outstanding representative of the heights of Hungarian culture.

MARTON ÉVA

A nemzetközi operavilág egyik legismertebb és legsikeresebb magyar szereplője. Örökös tagja a Bécsi Operaháznak, a milánói Scala, a New York-i Metropolitan és sok más, világhírű társulat rendszeres vendégművésze. Kitiöntették már a Scala Ezüst Rózsájával, Amerikában többször volt Az év énekese, Az év művésze, s egyebek közt Bartók Béla–Pásztory Ditta- és Mario del Monaco-, legutóbb pedig Kossuth-díjjal ismerték el rendkívüli teljesítményét. Debütálása óta hatalmas drámai szopránná fejlődött, több mint negyven szerepet énekel eredeti nyelven. Indulat és erő, egyértelmű és világos értelmezés, lenyűgöző intelligencia és orgánus jellemzi művészetét. Színpadi ábrázolása átfogóan sűrítő és részletezően árnyalt. Akár Toscát, Turandotot jeleníti meg, akár Brünhildét a Wagner-tetralógiában, akár Judithot A kékszakállú herceg várában, minden alakítása egy eltervezett pálya folyamatába illeszkedik, ugyanakkor sosem vitatható egyéniségének azonossága. Hivatásos maximalista, alázata a zeneművet illeti, a komponistát. Marton Éva a magyar kultúra világrangjának egyik legkiválóbb képviselője.

***H**e left Hungary in 1956 for Canada; later he worked in the USA as professor of chemistry at various universities, to be followed by a position as Director of the Loker Institute of Hydrocarbon Research. He was elected member of a number of academies of sciences, he published over a thousand studies, created over a hundred patents and fifteen monographs. In 1979 he was awarded the Humboldt price. His research concentrated on super acids lead to the discovery of the so called carbo-cations, to the definition of their structure and study of their reactions; in practical applications his efforts lead to the cracking of heavy crude oil and to the liquefaction of carbon. This work earned him the Nobel prize in 1994. Since then his short term goal has been to make a contribution to the development of techniques for safer, more efficient and cleaner use of the world's crude oil and natural gas deposits, in the longer run, to improve the so called fuel cell which may one day replace oil, a likely essential, clean, simple source of energy for the next century. Oláh György is well aware of the fact that research is no luxury, it is a fundamental and, eventually, fruitful investment. He is one of our scientists who have made very large contributions to the enhancement of the international renown of Hungary.*

OLÁH GYÖRGY

Magyarországról 1956-ban emigrált Kanadába, majd az USA-ban működött különböző egyetemeken a kémia professzoraként, később a Loker Szénhidrogén-kutató Intézet igazgatójaként. Az idők során számos tudományos akadémia tagjává választották, közreadott ezernél is több tudományos publikációt, száznál több szabadalmat, tizenöt monográfiát. 1979-ben Humboldt-díjjal tüntették ki. A szupersavakkal kapcsolatos kutatásai az úgynevezett karbokationok felfedezéséhez, kimutatásához, szerkezetük meghatározásához, reakcióik tanulmányozásához – a gyakorlati életben, az iparban pedig a nehézolaj krakkolásához, a szén cseppfolyósításához vezettek. E munkásságát 1994-ben Nobel-díjjal ismerték el. Azóta is rövidtávú célja: hozzájárulni a világ kőolaj- és földgázkincsének biztonságosabb, hatékonyabb és tisztább fölhasználásához – hosszabb távon: a kőolajat esetleg felváltó, úgynevezett üzemanyagcella tökéletesítése, mely bizonyára a jövő század egyik fontos, tiszta, egyszerű energiaforrása lesz. Oláh György tudván tudja: a kutatás nem fényűzés, hanem alapvető, végül is gyümölcsöző befektetés. Azon természet-tudósaink egyike, akik igen nagy mértékben hozzájárultak a magyar tudomány nemzetközi hírének öregbítéséhez.

According to encyclopaedia, he is an architect and designer of objects but it is well known both in Hungary and abroad that he is much more than that. A former assistant professor of the School of Applied Arts, he created a whole family of highly original objects to develop creative thinking and playful inventiveness; the magic cube, squares, snake, he established the Rubik Studio and the Rubik Innovation and Scholarship Foundation. Ernő Rubik, holder of the State, Gábor Dénes, and Jedlik Ányos awards, titular university professor, is working again on a new geometric, manipulative toy with a mathematical and aesthetic content, one that engages the hands and prompts children with a combinative thinking and adults with an inclination to play to indulge in problem solving. In information technology he is engaged by spatial dynamism, the issues of changing structures, in order to explore the rules of space. The personality of Ernő Rubik and the family of objects he created are a symbol of Hungarian creativity all over the world, while in Hungary – for he has always wanted to make it on the home ground – it is a proof of that a man of outstanding talent can, indeed, be a “prophet” in his own country. His research, teaching, public and sponsoring activities promote the renown of Hungary in a measurable and identifiable manner.

RUBIK ERNŐ

Végzettsége, foglalkozása lexikonok szerint: építész, tárgyszervező, de itthon és külföldön köztudomású: sokkal több ennél. Az Iparművészeti Főiskola egykori docense létrehozta az alkotó gondolkodást és a játékos leleményességet fejlesztő eredeti tárgyak családját: a bűvös kockát, négyzeteket, kígyót, létrehozta a Rubik Stúdiót, a Rubik Innovációs és Ösztöndíj Alapítványt. Az Állami-, Gábor Dénes- és Jedlik Ányos-díjas címzetes egyetemi tanár most is új, kézbe vehető, geometrikus, manipulatív, matematikai és esztétikai tartalommal bíró játékon dolgozik, amely problémamegoldásra serkenti a kombinatív gondolkodású gyereket és a játékos hajlamú felnőttet. A számítástechnikában a térbeli dinamizmusok, a változó struktúrák kérdésköre foglalkoztatja, a tér törvényszerűségeinek megismerése céljából. Rubik Ernő személyisége, tárgycsaládjá világszerte jelképe a magyar elme kreativitásának, itthon pedig – hiszen mindig Magyarországon akart boldogulni – bizonyítéka annak, hogy a rendkívüli tehetségű ember igenis „próféta” lehet a saját hazájában. Kutató, oktató, közéleti és mecénási tevékenysége hazánk jó hírének terjedését mérhetően és kimutathatóan is szolgálja.

Quite a few years ago he said; a member of an ethnic minority cannot afford the luxury of provincialism. His oeuvre, the quality of his mode of life, his moral bearing substantiate the works of this singular personality of Hungarian literature. He is a living classic of the Hungarian drama, prose and essay. As a writer and editor he always represented what he did during the revolution in Romania and between 1990 and 1996 as a honorary President of the World Federation of Hungarians: he has always been seeking for universal answers to the problems of a smaller community. In his own words, the "the forest murmurs of our language" is heard just as well in his lyrical confession "Anyám könnyű álmat ígér", a piece of work with the authenticity of a sociographer on family and the existence of an ethnic minority; as in his writings of religious controversies and confessions, his Eastern-Central-European passions; as in his essays and other work discussing vital national and ethnic issues, the conflicts of personality and power. His work describes the history of vicissitudes of an ethnic minority, of half a century of history of the mentality and behaviour of Hungarians in Transylvania. He is a writer who set standards, whose moral philosophy proves that the goal of life is to work for the benefit of others, solidarity, efforts motivated by sympathy, for the entirety of human life may only be achieved in a community. The Hungarians living in the Carpathian basin and elsewhere in the world respect the self-sustaining power of the spirit and the "dignity of individuality" in Sütő András, holder of the Kossuth and the Herder prize.

SÜTŐ ANDRÁS

Sok évvel ezelőtt mondta: a kisebbségben élő ember nem engedheti meg magának a provincializmus luxusát. Életműve, életvitelének minősége, erkölcsi tartása hitelesíti a magyar irodalom e kivételes személyiségének szavait. Dráma-, próza- és esszéirodalmunk élő klasszikusa immár. Íróként, szerkesztőként mindig ugyanazt képviselte, amit a romániai forradalomban, amit 1990 és 1996 között a Magyarok Világszövetségének tiszteletbeli elnökeként: egy szűkebb közösség gondjaira keresett egyetemes választ. Őt idézve: „nyelvünk erdőzúgását” hallani akár az *Anyám könnyű álmot ígér* című, szociográfusi hitelességű lírai vallomásában családról, nemzetiségi létről; akár hitvitázó és hitvalló drámáiban, kelet-közép-európai passzióiban; akár nemzeti-nemzetiségi sorskérdéseket, személyiség és hatalom konfliktusát taglaló esszéiben és egyéb írásaiban. Munkássága: egy kisebbség szenvedéstörténetének, fél évszázadnyi erdélyi magyar mentalitás- és viselkedéstörténetnek a megfogalmazása. Ha úgy tetszik: klasszikus sorsirodalom. Mértékalkotó író, akinek erkölcsi filozófiája szerint az emberélet értelme a másoknak használó munkálkodás, a szolidaritás, a részvétellel teli tevékenység, mert teljes emberi lét csak közösségben adatik meg. A Kárpát-medence és a világ magyarsága a szellem önmegtartó erejét, „a sajátosság méltóságát” tiszteli a Kossuth- és Herder-díjas Sütő Andrásban.

*D*irector of "Álmodozások kora" (Age of Daydream), "Apa" (Father), "Szerelmesfilm" (Love Film), "Redl ezredes" (Colonel Redl), "Hanussen", "Macskajáték" (Catgame) and other films that have become fundamental pieces of work of the Eastern-Central-European film history, he was awarded the most precious recognition of the profession, the Oscar prize, after being nominated four times, for "Mephisto". A whole series of prizes and awards (the Visconti prize, the grand prix of Locarno, Oberhausen and Moscow, the Silver Bear of Berlin, the Felix prize, the Corvinus and the Kossuth prize) show that he has long been considered as one of the best both in Hungary and abroad. Each of the films he has directed deal with the feeling of insecurity, in his disharmonic heroes the character of the individual is in conflict with the movements of history and society. The film director repeats, time and again, that history has never before and nowhere else interfered so drastically, so unavoidably with the day-to-day life, fate, character of man as in this era and in this part of the world. And he describes our part of the world in a way that will be understood, felt and known in any other part of the world, this is how we have been living, this has happened to us and this is what is happening now. For our history is not a tale, a parable in the work of István Szabó but our present day and self-evident reality. And of course each piece of work is firmly based on humanity and morality.

SZABÓ ISTVÁN

Az Álmodozások kora, az Apa, a Szerelmesfilm, a Redl ezredes, a Hanussen, a Macskajáték és a többi kelet-közép-európai filmtörténet alkotója négyszeri jelölés után 1982-ben, a Mephistóra kapta meg a szakma legnagyobb elismerését, az Oscar-díjat. Megannyi más kitüntetés, többek közt Visconti-díj, locarnói, oberhauseni, moszkvai nagydíj, berlini Ezüst Medve, Félix-díj, Corvinus-díj, Kosuth-díj mutatja: hosszú ideje itthon és külföldön egyaránt a legelsőek között tartják számon. Szabó István minden filmje voltaképp a biztonságérzet hiányáról szól, diszharmonikus hőseiben az egyéni karakter ütközik történelmi-társadalmi mozgásokkal. A filmrendező azt mondja el újra és újra, hogy a történelem talán soha, sehol másutt nem avatkozott annyira drasztikusan, kikerülhetetlenül az emberek életébe, sorsába, jellemébe, mint a világnak ebben a szegletében. S épp ezt a szegletet ábrázolja úgy, hogy a világ bármely más sarkában vagy akár centrumában tudni, érteni érezni lehessen: így éltünk és élünk, ez történt és történik velünk. Mert Szabó István alkotásaiban történelmünk nem elbeszélés, tanmese, hanem jelenvalóság, köznapi evidencia. És persze, humanitás és moralitás a művek habarcsa.

*T*ódor Kármán, John von Neumann, Leó Szilárd, Jenő Wigner and, Edward Teller who is turning ninety in a few weeks, the last member to be alive of a team of Hungarian scientists, who worked in the USA – a really singular selection of the best players of their field in the world. They started off from Hungary, from our schools that provide the foundations for the greatest possible achievements, and their research clearly drove the twentieth century into the twenty first. Edward Teller worked as professor of physics at a series of universities in Europe and then in the USA, headed various laboratories dealing with radiation and he was chairman of the US Reactor Safety Commission. He was among the first scientists to study the thermo-nuclear reaction, he played a substantial role in the creation of the hydrogen bomb, contributed to the inception of the Strategic Defence Initiative, the system of protection against rocket attacks; the most influential Hungarian scientist of the atomic age. The title page of one of his books declares that a shield is better than a sword and, indeed, this is one of the fundamental principles of his whole life and work. Security is above all else for him. One must not fear science, says the scientist, holder of the Einstein and Enrico Fermi price, who is biased towards freedom, whose philosophy of life is defined by the harmony between heart and mind, who has preserved his Hungarian nationality in the spirit and with the clarity of the language of Vörösmarty and Ady.

TELLER EDE

Kármán Tódor, Neumann János, Szilárd Leó, Wigner Jenő és a néhány hét múlva kilencven esztendős Teller Ede: egy Amerikában működött magyar tudóscsoport utolsó élő tagja – íme egy valóban egyedülvaló világválogatott. Tőlünk, a mi bármekkora teljesítményre képesítő iskoláinkból indultak, és kutatásaikkal nem kevesebbet tettek: a huszonegyedik századba kormányozták a huszadik századot. Teller Ede számos európai majd amerikai egyetem fizikaprofesszoraként működött, különböző sugárzási laboratóriumokat irányított, elnöke volt az USA Reaktorbiztonsági Bizottságának. Az elsők közt tanulmányozta a termonukleáris reakciót, jelentős szerepe volt az amerikai hidrogénbomba elkészítésében, a Stratégiai Védelmi Kezdeményezés, vagyis a rakétatámadások elleni védekezés kezdeményezője, az atomkorszak legbefolyásosabb magyar tudósa. Jobb a kardnál a pajzs – írta egyik könyvének címlapjára, s valóban ez életének, munkásságának legfőbb princípiuma. Számára legfontosabb: a biztonság. Nem szabad félni a tudománytól – mondja az Einstein- és Enrico Fermi-díjas tudós, akinek „előítélete” a szabadság, akinek életfilozófiáját az ész és a szív összhangja szabja meg, aki mindmáig Vörösmarty és Ady szellemében és nyelvi tisztaságával őrzi magyarságát.

VIDEO MESSAGE FROM GEORGE OLÁH

Thank you very much for the Award for the Promotion of the Renown of the Hungarian Nation.

I am not convinced, however, that this is something to be specifically awarded. All of us who are capable of doing something – in any area, public life, the economy, science, education, culture or sports – to transmit a realistic and modern image of Hungary to the global community, are honoured to do so and we do not expect any award or prize in return. I work in science and perhaps all I can say is that the relative success that has made scientists of Hungarian origins well known all over the world, is, in fact, a recognition of the Hungarian schooling system. Each and every one of the scientist I know, who came from Hungary, will say that their success is based primarily on their schooling in Hungary.

Science itself, of course, is only one step and technology based on science has a fundamental effect on the future of the nations. But from this aspect I am convinced that although Hungary is not one of the large countries, the Hungarian talent, will and perseverance as well as the work of Hungarian scientists, experts of technologies and industries will have a substantial and positive influence on the fate of Hungary in the approaching 21st century.

Once again, thank you very much indeed, and as for the future, if I can do anything to continue to promote the image of Hungary and bring news of Hungarian scientific achievements to the wide world, I will be delighted to do so.

OLÁH GYÖRGY VIDEÓÜZENETE

Hálás szívvel köszönöm a Magyarság Hírnevéért Díjjal való kitüntetésemet.

Úgy érzem azonban, hogy talán ez nem olyasmi, amiért külön kitüntetés vagy díj járna. Mindannyian, akik valamilyen területen – legyen az a közelet, gazdaság, tudomány, oktatás, kultúra vagy sport – tudunk valamit tenni azért, hogy Magyarország reális és korszerű képe a világ közössége előtt jól legyen bemutatva, ezt a legnagyobb örömmel tesszük és nem várunk ezért semmiféle kitüntetést. Én magam a tudomány területén dolgozom és talán csak azt tudom mondani, hogy az a relatív siker, amely magyar származású tudósokat a világ közössége előtt ismertté tett, valójában a magyar iskolarendszer elismerése. Minden magyar eredetű tudós, akit ismerek, azt fogja mondani: sikerében nagy részt játszott az, hogy jó iskolázási alapot kapott Magyarországon.

A tudomány persze, önmagában véve csak egy lépés, a tudományon alapuló technológia befolyásolja nagymértékben a népek jövőjét. És ebből a szempontból meg vagyok győződve arról, hogy bár kis ország vagyunk, de a magyar tehetség, a magyar akaraterő és a magyar tudósok, technológusok és az ipari szakemberek munkája sokban és előnyösen befolyásolja majd Magyarország sorsát a közeledő huszonegyedik évszázadban.

Még egyszer hálás köszönetem, és a jövőben is, ha bármit tehetek azért, hogy Magyarország és a magyar tudomány hírét a világ közössége előtt továbbra is be tudjam mutatni, ezt a legnagyobb örömmel fogom megtenni.

VIDEO MESSAGE FROM EDWARD TELLER

This is an immense honour for me to be one of the recipients of the Award for the Promotion of the Renown of the Hungarian Nation. We lived through terrible times in Hungary, even more so than others in Europe or in other parts of the world. All that happened was associated with two horrible names: Hitler and Stalin. Some Hungarians did help through these difficult times. And – perhaps with a little exaggeration – I like to pride myself on being one of these Hungarians. Four very good friends of mine belong, more than anyone else, to this group of Hungarians.

The first one is Tódor Kármán. He constructed excellent aircraft for he fore-saw what would be happening to the world. He worked for the US Army and so when the war broke out, when the US joined the war effort, we had been better prepared for winning the aerial warfare. The second one of them, Leó Szilárd, had already talked about nuclear energy in 1934. Had it not been for him, America would have realised the importance of nuclear energy and its potential in war as well, much later, perhaps even too late. Jenő Wigner did beautiful things with the theory of nuclei, in the development of nuclear reactors and physics in general. And the youngest of them all, János von Neumann, whose only indulgence in life was the using of his brains. But those brains must have been fun to use. Today all of us, owing to him, are capable of working with computers. Computers enhance the mental powers of man thousands of times.

I had these very good friends. I differ from them in one aspect – I am the youngest one of our group. Unfortunately, they are no longer with us. I am here and therefore – without false modesty – I receive the award, proud for myself, and even prouder in memory of my four friends. “Johnny” Neumann, Leó Szilárd and Jenő Wigner have also contributed to the hydrogen bomb in their various ways, along with a lot of other things on which we worked together.

Somehow, there is a far more fertile ground for ideas in Hungary than in other parts of the world. I hope that Hungary will keep on utilising ideas, maintain the respect for ideas and concepts for in that way Hungarians will continue to make substantial contributions to a better future.

TELLER EDE VIDEÓÜZENETE

Nagy, óriási megtiszteltetés ez a díj a Magyarország Hírnevéért. Borzasztó időkben éltünk át Magyarországon, még inkább, mint másutt Európában és a világon. Ami történt, két rettenetes névhez fűződik: Hitler és Sztálin. Egy pár magyar ember Amerikában segített ezekben a nehéz időkben. Én azzal dicsekszem – talán egy kis túlzással –, hogy ezen magyarok közé tartozom. Négy nagyon jó barátom számít – jobban, mint akárki más – ezek közé.

Az első Kármán Tódor. Jó repülőgépeket épített, mert előre látta, mi lesz. Dolgozott az amerikai hadseregnek, így amikor a háború kitört, amikor Amerika belépett a háborúba, mi jobban felkészültünk arra, hogy a légiháborút meg tudjuk nyerni. A második, Szilárd Leó már 1934-ben magenergiáról beszélt. Nélküle Amerika sokkal később, talán túl későn vette volna észre, hogy a magenergia milyen fontos, fontos lehet a háborúban is. Wigner Jenő a magok teóriájában, az atomreaktorok fejlesztésében és általában a fizikában széles területen gyönyörű dolgokat csinált. És a legfiatalabb közülük, nagyon jó barátom, Neumann János, akinek egyetlen élvezete volt a világon, az, amikor az agyát használta. De azt az agyat használni nagy élvezet is lehetett. Ma mindannyian, neki köszönhetően, az egész világon képesek vagyunk a számítógéppel bánni. A számítógépek az ember értelmét ezerszeresére tudják növelni.

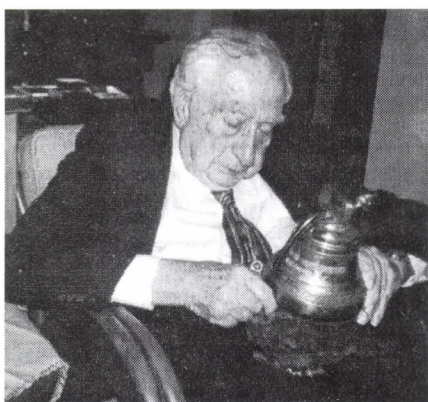
Ez a négy magyar a jó barátom volt. Én egyben különbözöm tőlük: fiatalabb vagyok náluk. Sajnos, ők már nem élnek. Én életben vagyok és ezért – szerénytelenül – a díjat átveszem, a magam nevében büszkén, és négy barátom emlékéül még büszkébben. Neumann János, Szilárd Leó és Wigner Jenő egy úton és más úton segített a hidrogénbombán is, és sok minden más dologban, amin együtt munkálkodtunk.

Magyarországon az eszméknek valahogy sokkal termékenyebb talaja van, mint máshol a világon. Remélem, hogy a gondolatok használatát, az eszmék iránt érzett tiszteletet Magyarország megőrzi, mert ha ezt teszi, az nagyrészt hozzá fog járulni egy jobb jövőhöz.

PICTURES OF THE CEREMONY

Ünnepi pillanat • A festive moment

Teller Ede 90. születésnapján Stanfordban vette át a díjat • Edward Teller receives the Award on his 90th birthday in Stanford – André Kostolany és Marton Éva • André Kostolany and Eva Marton

Rubik Ernő átveszi a díjat a miniszterelnöktől • Ernő Rubik receives the Award from the Prime Minister

KÉPEK AZ ÜNNEPSÉGRŐL

„Eredményhirdetés”
után • After the
announcement

Horn Gyula miniszterelnök köszöntőt mond (jobbra Göncz Árpád köztársasági elnök, Gál Zoltán, az Országgyűlés elnöke és Tabajdi Csaba, a díjbizottság elnöke) • Salutory adress by Gyula Horn, Prime Minister (Right: Árpád Göncz, president of the Republic, Zoltán Gál, speaker of the House, Csaba Tabajdi, chairman of the Award Committee)

Rubik Ernő, Buzánszky Jenő,
Puskás Ferenc, Grosics Gyula
• Ernő Rubik, Jenő Buzánszky,
Ferenc Puskás, Gyula Grosics

INTERVIEWS WITH SOME OF THE RECIPIENTS OF THE AWARD

FERENC FEJTŐ

“The events of history have eventually borne out my testimony”

– Paris have always been a symbol of European and universal ways of looking at things. It must have been not only necessary but also worth watching our region and our country from there. What did you see about us – differently?

– The great honour I have received here on account of my contribution to the promotion of the renown of Hungary through my activities here in Paris as a writer, historian, teacher and journalist as well, has not made me forget what I owe to the Hungarian nation and to Hungarian education. For the renown of a country, a state, a nation is primarily based on the role it performs in the great play of the world.

“Weltgeschichte is Weltgericht” – the history of the world is judgement over the world as Hegel wrote. I could say that it is also a world examination that the nations have to take and pass. And there is no fooling around before this jury, no cheating, no tricks. The public opinion of the world – and I could prove it by a number of current examples – may be mislead only for a short while. Political propaganda is taken just as commercial advertising is. Only a high quality and decent product may be a durable success. A country that has no stable government enjoying popularity and having authority, one seen as a proof of the maturity of the people, where public administration is dominated by corruption, where public opinion may be manipulated by demagogue and sordid ideas where there is no public security and safety; a country where the institutions of public education, public health, transportation do not operate properly, where part of the population lives in slums around the residence of luxury where there is no heartfelt hospitality and civilised entertainment – well, a country like that may spend millions of dollars or roubles on promoting its reputation in vain; sooner or later the lies will surface. What with the existing, fantastic level of communication,

INTERJÚK DÍJAZOTTAKKAL

FEJTŐ FERENC

„A történelmi események végül tanúságtételemet igazolták”

– Párizs számunkra valamiképp mindig az európai, az egyetemes látásmód jelképét adta. Bizonyára nemcsak szükséges, hanem érdemes is volt onnan szemlélnie térségünket és hazánkat. Mit látott így rólunk – másképp?

– A nagy megtiszteltetés, amelyben részesültem azon a jogcímen, hogy írói, történészi, tanári és újságírói működésemmel itt, Párizsban is hozzájárultam Magyarország jobb hírnevéhez, nem felejtette el velem, hogy mivel tartozom a magyar népnek és a magyar művelődésnek. Mert egy ország, egy állam, egy nemzet jó hírneve elsősorban annak a szerepnek köszönhető, amelyet az a nagyvilág színjátékában betölt.

„Weltgeschichte ist Weltgericht”, a világtörténelem nem más, mint világítélet, írta Hegel. Mondhatnám azt is, hogy világvizsga, amelyben a nemzeteknek helyt kell állniuk. És e zsűri előtt nincs tréfa, nincs mód a csalásra, turpisságra. A világ közvéleményét – ezt számos jelenkori példával tudnám bizonyítani – legfőljebb ideig-óráig lehet félrevezetni. A politikai propagandával éppúgy állunk, mint a kereskedelmi reklámozással. Komoly, időt álló sikere csak a jó minőségű, tisztességes áruterméknek lehet. Egy ország, amelynek nincs a nép érettségéről tanúskodó, stabil, népszerűségnek és tekintélynek örvendő kormányzata, ahol a közigazgatásban korrupció uralkodik, ahol a közvélemény demagóg, ordas eszmékkel manipulálható, ahol nincs közbiztonság; egy ország, ahol a köznevelés, a közegészségügy, a közlekedés intézményei rosszul működnek, ahol a nagy gazdagság építményei körül nyomortanyákon tengődik a nép egy része; egy ország, amelyben nincs őszinte vendégszeretet és civilizált vendéglátás – nos, az ilyen ország hiába költ akár dollár- vagy rubelmilliárdokat jó híre keltésére: előbb vagy utóbb rajtafogják hazugságain. A tájékoztatás jelenlegi, fantasztikusan fejlett fokán a valóságot nem lehet sokáig véka alá rejteni, akik ezt a törvényt félreismerik, előbb vagy utóbb ráfizetnek tévedésükre.

truth cannot be hidden for very long and those who do not recognise this rule will sooner or later have to pay for their mistake.

– *As a citizen of a large country, a great power, in your view; after so many disasters in history and so many missed opportunities, on the threshold of the 21st century, what chances may a country stand if it is as small as Hungary, which is now trying to take off on a course towards success?*

– If it is true that in France, where I settled – lo and behold – no less than sixty years ago and where I have had an opportunity to participate in the intellectual life of the country, I could make some contribution to the promotion of the renown of the Hungarian nation, this was made possible by that whenever bore testimony of the viability, talent of the Hungarian nation and the love of freedom of the majority of the Hungarian people, their European quality, inventiveness and fundamental faithfulness to western ideas – even when political leadership was exercised by irresponsible people, not worthy of the history of the nation, acting against the people and the nation – the events of history always bore out my testimony, eventually. This was the case in 1956, 1989 and, I should say, fundamentally, it has not been contradicted ever since. I owe my belief to that I have not been wrong in my judgements. In brief, I owe it to the Hungarian nation. A chance there has always been and there will always be a chance.

– *You have been trying to place the Hungarian history into a realistic context while your efforts were unrequited, yourself mostly outcast from the official Hungary. In your opinion, what could we, Hungarians living in Hungary, do to achieve a more authentic opinion of Hungary abroad?*

– Let me answer this question in a somewhat indirect way. If there is something I may be proud of, then I am, indeed, proud of that even in the most difficult, most hopeless times I retained my confidence, that I had brought from home, in the Hungarian nation.

Needless to say, though, that I have never been blind and this confidence is not blind today either. Balladur, former prime minister wrote in one of his books, on the character of France, or rather, on that of the French nation, that the animosity between the contesting parties have lead, more than once, to such situations in history, where some of them, forgetting about the real interests of their country, resorted to intervention by outsiders and the ideological clashes and conflicts of interests lead to civil wars. Despite the fact that the French is one of the most highly cultured, most affluent and most balanced nations of the world. Freedom, agreement and wealth must be protected and re-conquered by each successive generation here as well.

– *It is widely known: you have remained Central-European and Hungarian even as a citizen of a west European country. What future do you see, what future do you hope for us in the unifying Europe? Will it be good to be Hungarian here in Hungary or anywhere else?*

– *Egy nagy ország, az egyik nagyhatalom polgáraként hogyan ítéli meg: annyi történelmi csapás és elmulasztott lehetőség után, a huszonegyedik század küszöbén milyen esélyei vannak az olyan kicsiny, most ismét fölfelé rugaszkodó országnak, mint Magyarország?*

– Ha igaz, hogy Franciaországban, ahol íme, már hatvan éve, hogy megtelepedtem és részt vehettem az ország szellemi életében, valamelyest hozzájárulhattam a magyarság jó hírvének terjesztéséhez – ezt az tette lehetővé, hogy ahányszor csak a magyar nép életképességéről, tehetségéről, többségének szabadságszeretetéről, európaiságáról, találékonyságáról és a nyugati eszmék iránti alapvető hűségéről tanúskodtam – még olyan időkben is, amikor a vezetés az ország múltjához méltatlan, felelőtlen, nép- és nemzetellenes kezekbe került, a történelmi események végül tanúságtételemet igazolták. Ez történt 1956-ban, 1989-ben és, mondhatnám, nagyjában ez azóta sem cáfolódott meg. Annak köszönhetem hitelemet, hogy nem tévedtem ítéleteimben. Egyszóval: a magyar népnek köszönhetem. Mindig volt, most is van esély.

– *Ön, többnyire viszonzatlanul, sőt, rendszerint kirekesztve próbálta reális összefüggésrendszerbe illeszteni a magyar históriát, a magyarságot. Véleménye szerint, mit tehetnénk mi, itthon élő magyarok, hitelesebb külhoni megítélésünk érdekében?*

– Hadd feleljek némiképp közvetve erre a kérdésre. Ha valamire, arra büszke lehetek és vagyok is, hogy a legkeservesebb, legreménytelenebb időkben is megőriztem bizalmamat, amelyet hazulról hoztam, a magyarság iránt.

Ám, nem is kell mondanom, sosem volt vak és ma sem vak ez a bizodalom. Ballardur, volt miniszterelnök, írta legutóbb egyik könyvében Franciaország, illetve a francia nép jelleméről szólva, hogy a francia történelemben az egymással versengő pártok ellenségeskedése nemegyszer olyan helyzethez vezetett, amelyben hazájuk igazi érdekeit elfelejtve, némelyek idegenek beavatkozásához folyamodtak, és az eszmei villongások, érdekellentétek polgárháborúhoz vezettek. Pedig Franciaország a világ egyik legműveltebb, leggazdagabb, legkiegyensúlyozottabb nemzete. A szabadságot, az egyetértést, a jólétet itt is minden nemzedéknek újból és újból meg kell védenie, vissza kell hódítania.

– *Köztudomású: nyugat-európaiként is közép-európai és magyar maradt. Hogyan látja, reméli jövőnket az egységesülő Európában? Jó lesz-e ezután idehaza vagy bárhol másutt magyarnak lenni?*

– 1989-ben, szinte Isten kegyelméből, a sors ajándékaiképpen – mert forradalom, vérontás és polgárháború nélkül – Magyarország olyan mértékű függetlenséget nyert, amilyenben nemzeti királyai kihalása után voltaképp sohasem volt része.

Ez óriási lehetőségeket nyitott a magyar nép számára. De egyszersmind óriási felelősséget a saját sorsáért, amelyre az utolsó évszázad történelme sem a népet, sem elitjét nem készítette fel.

– In 1989, almost out of God’s mercy, as a gift of fate – for without a revolution, bloodshed and civil war – Hungary gained such a degree of freedom as she has not experienced since her own national kings died. This has opened up immense opportunities for the Hungarian nation. But at the same time this has imposed an immense responsibility on the Hungarians for their own fate and future, for which neither the people nor its elite have been prepared by this last century.

The gates of Europe and the gates of the Atlantic world are opening up for the Hungarian nation. But – as it is obvious and needs not be explained – the road leading up to those gates is not smooth, nor is it without hazards. I hope that all those participating in the leadership of the country or intending to take on such roles never forget, not even for a second, their responsibility, that they must place the public interests of the nation before the interests of their own party. For they must not forget: the future of Hungary, the roles Hungary may undertake and her reputation in the world is primarily dependent on their activities.

ANDRÉ KOSTOLANY

“Two-and-two is never four but five minus one”

– Thought, belief, patience, money and – most importantly – luck is required for success on the exchange, as you said. What is required for Hungary, the Hungarian nation to make a successful start from where we are now, to have luck on our way in the 21st century? May a nation take chances, is it worth taking chances, “speculate on the exchange” literally and in the figurative sense of the term? What may we win by taking chances, by prudently playing the game? And what is money worth in all this?

– In the money market, just as in any other sphere of life, the most essential requirement is: experience. There is only one explanation for my successes, if I had any. I began my activities at a very early age (I was thirteen) when in 1919 we fled to Vienna from the communism that reigned in Budapest at that time. The decades of confusion provided me with more than enough opportunities for building up a wealth of experience. Not only in the money market – the exchange, the economy – but in politics and in everyday life as well. Seventy eight years have passed since, and what years these have been. Rich in events, positive and negative alike. I have seen and survived those events. I sometimes won, other times lost. But whatever has happened and however it has happened, I learned a lot.

The exchange is essential because the hope of capital gains charms the capital required for ventures, from all those thrifty pockets. The exchange transmits

Európa kapui és az atlanti világ kapui kinyílnak a magyarság előtt. De – nyilvánvaló s fölösleges részletezni – az odavezető út göröngyös, nem veszélytelen. Remélem, hogy azok, akik az ország vezetésében szerepet játszanak vagy készülnek játszani, egy pillanatra sem tévesztik szem elől felelősségüket abban, hogy a nemzeti közérdeket mindig személyes és pártérdekeik fölé helyezték. Mert nem feledhetik: elsősorban az ő tevékenységüktől függ az ország jövődője, szerepvállalása és jó hírneve a világban.

ANDRÉ KOSTOLANY

„Kétszer kettő sohasem négy, hanem öt mínusz egy”

– Gondolat, hit, türelem, pénz és – főként – szerencse kell, ön szerint, a sikeres tőzsdézéshez. Vajon mire van szüksége Magyarországnak, a magyarságnak ahhoz, hogy sikeresen induljon tovább, hogy szerencsésen haladjon a huszonegyedik században? Szabad-e, érdemes-e egy országnak „tőzsdéznie” – a szó szoros és átvitt értelmében? Mit hozhat számunkra a kockázatvállalás, a józan játékoság? S mennyit ér mindebben a pénz?

– A pénzpiacon éppúgy, mint az életben, az alapfeltétel: a tapasztalat. Sikereimnek, ha voltak, csak egy magyarázata van. Az aktivitást nagyon korán kezdtém, 1919-ben (tizenhárom éves koromban), amikor szüleimmel Bécsbe menekültünk az akkori budapesti kommunizmus elől. Az ezután következő zűrés évtizedek elég alkalmat nyújtottak arra, hogy sokoldalú tapasztalatokat szerezzek. S nemcsak a gazdaságban, hanem a politikában és a mindennapi életben is. Hetvennyolc év telt el azóta, és milyen hetvennyolc év! Bővelkedtek ezek az esztendőök pozitív és negatív eseményekben egyaránt. Átéltém és túléltem őket. Hol sikerrel, hol kudarccal. De bármi, bárhogy történt is, sokat tanultam belőlük.

A tőzsde nagyon fontos, mert a tőkenyeresség reménye csiklandozza ki a takarékos zsebekből a vállalkozásokhoz szükséges tőkét. A tőzsde révén jut el a készpénz annak tulajdonosától a vállalkozóhoz. Míg a részvényvásárlótól a pénz a vállalatokhoz érkezik, száz kézen megy át, s a tulajdonos nem feltétlenül akarja tőkéjét hosszú távra befektetni. Sokan csak rövid időre kívánnak részvényekbe investálni, hogy ezek áringadozásából hasznot húzzanak. Így sokezer ember tőzsdézik, tehát spekulál. Rájuk azonban szükség van, mert minél többen „vesznek és adnak” a részvényt piacon, annál aktívabb lesz a tőzsde. Ez pedig azért fontos, mert mennél nagyobb a forgalom, annál nagyobb a garancia arra, hogy a sui generis befektető a részvényét minden pillanatban – magasabb vagy alacsonyabb

cash from its owner to the entrepreneur. While money arrives from the buyer of shares to the enterprise it passes through a hundred hands and the owner may not necessarily want to invest his/her money for a long period. Many prefer to invest in shares for a short while, to reap the profits from the price fluctuations. Consequently, there are thousands of people trying to make it on the exchange; they speculate. They are essential, however, for the more people “buy and sell” on the stock market, the more active the exchange will be. This, in turn, is important, for the larger the turnover the more certain it will be that the *sui generis* investor can sell his/her stock – at a higher or lower price – if he or she needs that capital again. These are the indispensable players of the exchange. Had they not been around, the would have to be “bread”.

– *Unfortunately, we have not been short on defeat and loss around here. Your life has not been short of vicissitudes either, still, you always managed to make a fresh start. Is it in your blood, so to speak, or have you developed some technique for survival? What have you learned from personal “bankruptcies”, from bad luck? How does one get off the floor or rise from even lower? Can the Hungarian nation take its new chances?*

– How can I have got up again after all of the defeats and start it afresh? Because optimism is my fundamental trait, even if I had it tough. When things go wrong I always have a new idea or a vision of what consequences might be expected for the forthcoming months or years. I have always tried to foresee the future, or at least to look ahead and use my imagination. I was still very young, learning how to drive a car when my instructor said: “Mr Kosztolányi, you are never going to drive a car.” I was shocked. “Why?” – I asked, timidly. “For you keep your eyes on the hood. Raise your head a bit and look ahead some 200 meters on the road.” Having tried it, I sat behind the wheel a changed man. Well, this rule also works on the money market. One must look ahead and take into account all possible consequences.

Taking risks is essential for no new ventures may be launched and no small businesses can be expanded into large ones without taking risks. This requires money, and a lot of it. This money, as I have said, is brought to entrepreneurs by the exchange. I now how the economy works, not only as a theory but also through practice and I know very well that a little inflation is not merely a hazard, it is essential at the same time. For as a small measure of alcohol stimulates man, inflation stimulates investment. But, of course, one must not become an alcoholic. Also, as a cigarette or two will work as a stimulant, chain-smoking is a harmful addiction. So some measure of controlled inflation may stimulate the economy and development. The best example for this is the United States of America. Some years back the then weak and controlled inflation prompted companies to invest heavily. The result of those investments now is that the economy of the USA experiences a boom never seen before. So much so, that growth has now to be decelerated somewhat. The deficit of the public finance system has

áron – el tudja adni, ha a tőkéjére megint szüksége van. Ezek a tőzsdejátékosok, akiket a tőzsde nem tud nélkülözni. Ha nem volnának, „tenyészteni” kellene őket.

– *Vereségben és vesztésben miféleképpen, sajnos, nem volt hiány. Az ön élete sem szűkölködött a megpróbáltatásokban, mégis mindig megtalálta a módját annak, hogy újrakezdjen. Kelfeljancsi természete van, vagy módszere alakult ki a túlélésre? Mit tanult a személyes csődből, balszerencséiből? Hogyan lehet a nulláról vagy nagyon mélyről felkapaszkodni? Képes-e élni új esélyeivel a magyarság?*

– Hogy én magam miért tudtam minden elszenvedett vereség után, annak el-
lenére mindig újra felkapaszkodni, újra nekivágni? Mert alaptermészetem az optimizmus, még akkor is, ha előzőleg rosszul jártam. A balszerencsében is akad valami új ideám vagy vízióm arra, hogy milyen következmények várhatók a következő hónapokban vagy években. Próbáltam mindig előre látni, vagy legalábbis fantáziával nézni a jövőbe. Egész fiatal koromban, amikor autóvezetést tanultam, azt mondta egyszer az oktatóm: – Kosztolányi úr, ön sosem fog tudni autót vezetni. Ez nagyon meghökkentett. – Miért? – kérdeztem félve. – Azért, mert a szeme állandóan a motorházon van. Emelje egy kicsit fel a fejét, és nézzen úgy kétszáz méterre előre az országúton. Attól kezdve, hogy ezt megpróbáltam, valóban egészen más emberként ültem a volánhoz. Nos, ez az igazság érvényes a pénzpiacon is. Hosszabb távra is előre kell tekinteni, számítva a következményekkel.

A kockázat vállalása nagyon fontos, mert nélküle nem lehet új vállalatokat alapítani vagy kis vállalatokból nagyot csinálni. Ehhez pénz kell, méghozzá sok. Ezt a pénzt – mint említettem – a tőzsde hozza a vállalkozókhhoz. A gazdasági életet nagyon jól ismerem, nemcsak elméletben, hanem praxisból is, és tudom: egy kis infláció nemcsak nem veszedelem, hanem fontos is. Mert ahogyan egy kevés alkohol stimulálja az embert, ez ösztönzi a befektetéseket. De, persze, nem szabad alkoholistának lenni. Mint ahogy egy-két cigaretta is stimulál, de a láncdohányzás már ártalmas szenvedély. Tehát egy kis kontrollált infláció ösztönzője lehet a gazdasági életnek, a fejlődésnek. A legjobb példa erre az Egyesült Államok. Évekkel ezelőtt az akkori gyenge és kontrollált infláció következménye az volt, hogy a vállalatok rengeteget investáltak. E sok befektetés eredménye pedig az lett, hogy az amerikai gazdaság ma korábban még nem ismert konjunktúrát élvez. Olyannyira, hogy ezt fékezni kell. Az államháztartás deficitje majdnem nullára csökkent, így számos szakértő már azon töri a fejét, hogy mire használják fel a következő évek többletbevételét. A munkanélküliség nulla, a vállalatok nyeresége évről évre nő, az ipar produktivitása is folyamatosan és rohamosan fejlődik. Az USA megnyerte a partit: katonailag a szovjettel, gazdaságilag Japánnal szemben. Politikailag pedig oly nagy a presztízse, hogy ma nincs a világon olyan probléma, amelynek megoldásához ne lett volna szükség amerikai intervencióra.

dropped to almost zero, and experts are now thinking hard as to what they should be spending the surplus revenues of the next few years. Unemployment is nil, enterprises are becoming increasingly profitable, the productivity of industry is growing permanently and at dramatic rates. The USA has won the game: America won the arms race against the Soviets and beat Japan's economy. And as regards politics, its prestige is so strong that no major problem in the world has been resolved these days without American intervention.

– *You are one of those who, for quite some time now – in particular since the systemic change –, have come to like the “Hungarian cards”. And you have been shuffling the cards abroad to promote our interests and you are ready to play the “Hungarian trump card”. Why is it worth popularising us? Are you biased for Hungary or are there any hard facts that make us worth favouring?*

– There is an immense variety of Hungarian successes in sciences, arts – music, in particular – sports etc. Not much may be added to the popularity of Hungarians. I may be biased to some extent, but, indubitably, there have been and there are quite a number of Nobel prize winner Hungarian scientist all over the world. Also many excellent musicians, painters and sculptors. There is no university in the U. S. without at least one or two Hungarian professors on the staff. To mention but one example, the Time Magazine publishes the portrait of a successful scientist or artist, the magazine's “Man of the Year”, in its first issue in January, each year. This time Hungarian entrepreneur (a citizen of the U. S.) has been selected Man of the Year 1997. A Hungarian, who emigrated after World War II, who, twenty years ago, did not even speak English. Hungarian successes are, indeed, based on facts. My bias is no mere sentimentalism. This is reality.

– *It is well known that even after living abroad for so long you are still attracted to our culture. What did you receive and what did you retain of the small universe of the mother tongue, what is the reason for the reverence you have for Hungarian arts, music and literature?*

– The history and fate of a country is similar to that of a person. Years of misfortune are followed by better years but waiting takes patience. One has to remain optimistic after all misfortunes, just as I am with respect to the forthcoming years. My wealth of experience has lead me to the philosophy that two plus two never equals four but five minus one. Things always turn out in some other way at first and only afterwards do we see what had been logically expected initially. Pain comes first, compensation comes in the wake of it.

– Ön egyike azoknak, akik jó ideje – elsősorban a rendszerváltás óta – igencsak kedvelik a „magyar kártyát”. S külföldön is érdekünkben keveri a lapokat, örömmel kijátssza a „magyar adut”. Miért érdemes bennünket népszerűsíteni? Elfogult irányunkban, vagy vannak bennünket erre érdemesítő száraz tények is?

– Hogy miért kedvelem a magyar kártyát? Mert még ma is, hetvenkét évnyi külföldi tartózkodás után is nagy, angazsált patrióta vagyok. Szerelmese a magyar nyelvnek és irodalomnak, a magyar kultúrának és történelemnek. Ezt nem tudom megmagyarázni, de így van. Még a régi rendszerekben (a magyar kommunizmus idején is) ez volt a mottóm: right or wrong my country. Talán így neveltek.

Rengeteg magyar siker van a tudományban, művészetben – kivált a zenében –, sportban, stb. A magyarok népszerűségéhez tehát már nem kell sokat hozzátenni. Lehet, hogy bizonyos fokig elfogult vagyok, de kétségtelen, hogy számos Nobel-díjas magyar tudós élt és él elszórtan a világon. És sok kiváló zenész, képzőművész. Nincs olyan egyetem Amerikában, amelyen ne oktattak legalább két magyar professzor. Hogy csak egy ide vágó, aktuális példát említsek: a Time Magazin minden évben, januári első számában közli egy nagysikerű tudós vagy művész portréját, akit „Man of the Year”-nek nevez. Ezúttal egy (amerikai) magyar vállalkozót nyilvánítottak az 1997-es év emberének. Egy magyart, aki a háború után vándorolt ki, és húsz évvel ezelőtt még angolul sem tudott. Tehát a magyar sikerek tényeken alapszanak. Elfogultságom nem szentimentalizmus. Ez a realitás.

– Ismeretes, hogy oly hosszú távollét után még mindig kultúránk vonzásában él. Mit kapott, mit őrzött meg az anyanyelv kis univerzumából, minek köszönhető, hogy mindmáig szinte áhitatos viszonyban van a magyar képzőművészettel, zenével, literatúrával?

– Egy ország sorsa hasonlít személyek sorsához is. Sok balszerencse után jönnek jobb évek is, de türelem kell hozzá ezeket kívárni. Minden szerencsétlen esemény után derűlátónak kell lenni, amint én is optimista vagyok a következő éveket illetően. Sok tapasztalatom következményeként arra a filozófiára jutottam, hogy kétszer kettő sohasem négy, hanem öt mínusz egy. Előbb mindig más-ként jön, mint ahogy kellene, s csak azután úgy, ahogyan a logika követeli. Előbb jön a fájdalom, s csak utána a fájdalomdíj.

**“The cultural heritage of mankind survives, works and radiates
in the languages of the nations”**

–You started off from the same position and with the same opportunities as any other Hungarian musical talent. Many have given up early, many others lost their drive on the way. You, however, have become one of the best in the world. What factors do you think have contributed to this? How much is the exceptional Hungarian talent worth? What is missing from those who have not been capable of passing the most severe tests, even if endowed with the necessary talents?

–János Ferencsik said once in an interview that his talent had never been doubted by anyone so finally even he had to believe in it, but along his long career he saw that others could say the same about themselves, even if finally they did not achieve much worthy of recognition. Some of them failed because they had not been working hard enough to perfectly acquire the techniques of their respective genres. The often – perhaps too often – mentioned “Hungarian talent” fails when gifted instrumentalists do not practice their hearing or finger-technique, singers with beautiful voices do not acquire musical knowledge or the extremely sensitive technique of singing, whereas in this latter area it is not enough for one to only partially develop the automatic co-operation of innumerable small muscles, let alone the required automatisms of the nervous system, without the precise and reliable operation of which there is no and there cannot be any appropriate artistic expression. Still, there are so many indubitably gifted Hungarian (and foreign) musicians and other artists and even scientists who believe that talent will be enough and it will make up for any other shortcomings and solve any problem. It is like someone entering the Olympic games, without training hard, trusting his/her excellent endowments.

Mr. Ferencsik said, and it was known about him in the world of music, that he really did learn his trade, he knew an immense volume of the scores of the greatest masterpieces by heart, starting from the very picture of the scores, through series of drills, concerts, he absorbed the whole of their perceivable, cosmic world ... Nevertheless, he was convinced that had he been deserted by his good fortune in his first performances abroad, he would have remained just as unknown west of the borderline of Hungary as so many other musical artists, with fractions of his talents. Or those talented individuals who certainly lacked one frequently mentioned capability: the capability of utilising and expressing one's talents.

This is what I was thinking of when in 1972 I decided to leave Budapest – where I had not even heard a promise in respect of a career – for the opera house

„Az emberiség kulturális öröksége ma is nemzeti nyelvekben él,
működik, sugárzik”

– Ugyanonnan és ugyanolyan esélyekkel indult, mint bármelyik magyar zenei tehetség. Sokan korán feladták, nem kevesen útközben elvéreztek. Önnek azonban sikerült feljutnia a világelsők közé. Minek tulajdonítja, milyen tények egybejárásának köszönheti ezt? Mennyit ér a kivételes magyar talentum? Mi hiányzik azokból, akik adottságaik birtokában sem képesek megfelelni a legfelső vizsgán?

– Ferencsik János egyik nyilatkozatában azt mondta: az ő tehetségét soha senki nem vitatta, ezért végül neki magának is hinnie kellett benne. De hosszú művészpályáján azt látta, hogy ugyanezt olyanok is elmondhatják magukról, akik végül szinte semmi figyelemre méltót nem produkáltak. Egy részük azért, mert már tanulmányai során sem volt elég kitartó és szorgalmas ahhoz, hogy műfaja mesterségbeli részét a lehető legteljesebben elsajátítsa. A néha sűrűn – túl sűrűn – emlegetett „magyar talentum” gyakran megfeneklik, amikor jó adottságú hangszeresek nem végeznek elég hallásfejlesztő és ujjgyakorlatot, szép hangú énekesek nem sajtátítják el a zenei ismereteket és az éneklés rendkívül érzékeny technikáját. Pedig ez utóbbiban például nem lehet csak félig-meddig kialakítani számos önálló kis izom automatizmusát. Nem beszélve a szükséges idegi automatizmusokról, amelyek pontos és biztos működtetése nélkül nincs és nem is lehet megfelelő a művészi kifejezés. Mégis szép számmal hiszik úgy vitathatatlan adottságú magyar (és nem magyar) muzsikuskok, egyéb művészek, sőt tudományos alkotók is: elég a tehetség, az majd minden fogyatékoságot pótolni fog, minden problémát megold. Olyan ez, mintha valaki kiváló képességeiben bízva, rendszeresen, kemény edzés nélkül pályázna olimpiai babérokra.

Ferencsik azt mondta, és a zene világában mindenki tudta is róla, hogy ő a mesterségét igencsak megtanulta, remekművek iszonyú mennyiségű partitúráját betéve tudta, s a kottaképtől kezdve, próbák és előadások hosszú során át magába fogadta egész felfogható kozmikus világukat... Ennek ellenére úgy gondolta: ha első külföldi szereplésin nem szegődik mellé a szerencse is, akkor Hegyeshalomtól nyugatra ugyanolyan ismeretlen maradt volna, mint az ő tehetségét és tudását meg sem közelítő sok kollégája. Vagy azok a tehetségek, akikből egy sokat emlegetett képesség biztosan hiányzott: a képességek érvényesítésének tehetsége.

Erre gondoltam, amikor 1972-ben elhatároztam, hogy Budapestről – ahol még csak ígéretet sem kaptam pályámra vonatkozóan – a frankfurti operaházhoz szer-

of Frankfurt. In contrast to Ferencsik, the conductor, I was convinced that luck may have a role in lottery only and if one is aware of one's gifts, the rest is almost only hard work. As Goethe put it: "*Genie? Vielleicht nur Fleiß*". As for the development and utilisation of my talents, there I was given careful, meticulous assistance from my husband, who is a surgeon. The two of us formed a family duet, as music and words go together in an opera or a song.

– It is often said that an artist abroad is a representative, an honorary consul, special ambassador of his/her home country. In less pompous and over-used, somewhat trivial terms: an agent of the talent of his/her people, propagandist of the talents of his/her nation. Can an exceptionally talented singer artist transmit the special mentality of her homeland, or does she uphold the common treasures of mankind on international opera stages, on international concert podiums. Does anyone know and do they care that this strange language happens to be your mother tongue?

– It is fashionable to refer to globalisation, to global attitudes and in a hostile manner to contrast this with any kind of patriotism, as though the two were mutually exclusive. Scientists have propounded, on the television screen, that the existence problems of mankind, now a population of about six billion, cannot be solved by countries and regions separately, the structures of the states have become obsolete and completely impotent. The world is now ran by the international economy under the reign of international enterprises and organisations, science and the computer network connecting brains uses a single global language, armies get themselves organised into large alliances against aggression. This I understand, to some extent. But I also know that the cultural heritage of mankind survives, works and radiates in the languages of the nations. I do not see whether electronic instruments will or will not dominate the world of music but I am sure that there is one thing in which they will never gain dominance; human singing voice will never be replaced by anything. And that is rooted in the inherited languages, it is tied to languages.

I travel a lot but nowhere have I heard the term – "our musical mother tongue" – only in Hungary and in Hungarian. My singing technique may be international, for I have been singing parts and songs in all languages but my musicality is based on the Hungarian musical mother tongue, it has been "put together" and determined by our cultural genes passed down by successive generations. It is owing to this, primarily, and not to any advertising, that wherever I sing, people know that I am a Hungarian. This, by the way, has never and nowhere been a wrong letter of recommendation. We all know how many great individuals have contributed to the renown of Hungarian music in the world.

Our commercialised world seem to take all it has received through Hungarian culture and – let us not be shy now – from artists educated and trained with Hungarian money, for granted. But we cost our country a lot, a country which has always been too small and poor to provide a decent living to all of its talents and the outside

zódóm. Ferencsik karmester úr véleményével szemben én meg voltam győződve arról: a szerencse igazán csak a lottózásban játszhat szerepet. Ha valaki ismeri adottságait, akkor szinte minden a kitarító, fáradhatatlan munkán múlik. Goethevel szólva: „Genie? Vielleicht nur Fleiß.” Ami pedig az én képességeim érvényesítését illeti, abban sebészorvos férjem, Zoltán gondos-pontos segítsége vezetett. Vele úgy alkottunk szerves-egy családi párost, ahogyan zene és szöveg együtt hat az operában vagy éppen a dalban.

– Gyakran mondják: *a művész külföldön hazájának képviselője, tiszteletbeli konzulja, sajátos nagykövete. Kevésbé harsány és megkopott, némileg triviális kifejezésekkel élve: népe tehetségének ügynöke, nemzetének propagandistája. Valóban hangot adhat-e a rendkívüli tehetségű énekművész szülőföldje sajátos szellemiségének, vagy a nemzetközi operaszínpadokon, koncertpódiumokon már csak az emberiség közös kincseinek fölmutatója lehet? Tudják-e, számon tartják-e önről, hogy épp ez a mi furcsa beszédünk az édes anyanyelve?*

– Mostanában divat a globalizációra, globális szemléletre hivatkozni és ezt ellenségesen szembeállítani bármiféle patriotizmussal, mintha a kettő kizárná egymást. Tudósok a képernyőn felvilágosítanak arról, hogy a hatmillárdosra szaporodott emberiség létproblémáit már képtelenek az országok és a régiók külön-külön megoldani. Az államstruktúrák elavultak, részben teljesen impotensek. A fejlett gazdaság ma már nemzetközi vállalkozások és szervezetek uralma alatt működteti a világot, a tudomány és az agyakat összefogó komputerhálózat egyetlen világnyelvet használ, erőszak ellen az országok katonasága is nagy szövetségekbe szerveződik. Ezt, úgy ahogy, értem. Azt viszont tudom, hogy az emberiség kulturális öröksége ma is nemzeti nyelvekben él, működik, sugárzik. Nem látom még, hogy egyeduralni fogják-e a zene birodalmát az elektronikus szerkezetek, de biztos vagyok abban, hogy egy ponton nem kerekedhetnek fölül: az emberi éneket semmi sem válthatja fel. Az pedig öröklött nyelvekben gyökeredzik, nyelvekhez kötött.

Járom a világot, de még sehol sem hallottam a zenei anyanyelvünk kifejezést – csak itthon, csakis magyarul. Az én énektechnikám lehet nemzetközi, hiszen a legkülönbözőbb szerepeket és dalokat énekelem, muzikalitásom azonban a magyar zenei anyanyelven alapul, ezt a mi nemzedékről nemzedékre öröklődő kulturális génjeink „hozták össze” és határozzák meg. Elsősorban ennek köszönhető, és nem valami külön reklámozásnak, hogy ahol énekelek, mindenütt tudják rólam: magyar vagyok. S ez, mellesleg, soha és sehol nem volt rossz ajánlólevél. Tudjuk, mennyien gondoskodnak a magyar zene jó hírnevéről szerte a gyvilágban.

Az elüzletiesedett világ szinte természetesnek veszi azokat az élményeket, amelyeket a magyar kultúrán és – ne legyünk szemérmesek – magyar pénzen kibontakozott művészekről kapott. Pedig mi nagyon sokba kerültünk az országnak, amely mindig kicsi és szegény volt ahhoz, hogy összes tehetségének méltó

world has regularly taken advantage of it; brain drain was long preceded by the enticing abroad of Hungarian musical talents. Zoltán Kodály remembered that Jenő Rákosi already objected in an editorial column to the education of our musicians for foreign countries, that the "Poor and small country has made a gift of them to large and rich countries. Hungary has been a patron to Europe, stripping herself from the workers of her own musical culture." But now that I have started using quotations from my reads at the Academy of Music; Kodály also often quoted a line from the poetry of Petőfi to depict the fate of Hungarian talents, how they are driven by fate away from their homeland; and this is still true, in the second half of the 20th century. For me this had been the only way to chose if I was to reach the highest standards in my art, to serve the musical culture of mankind and of Hungary. But now I believe that the newly developed political situation, the planned accession of Hungary to the European Common Market, will bring along positive changes in this area as well, but before that, we will have to work a lot.

– *What did you receive from your tutors in Hungary? Did you get impulses without which you could not have made it abroad? Or did you only acquire the necessary basic skills? What have you had to learn, develop in the course of your career, your organ, your intellect, your natural talent and your trained skills, to become capable of performing even the most difficult tasks?*

– Firstly, I inherited a healthy human constitution, a strong body, steady nerves, from my parents. School and sports taught and trained me to persevere and to fight for my goal. Endre Rösler, my first teacher at the Academy of Music taught me how to explore, how to understand the compositions to be performed, how to make them my own, which, in the case of a singer who performs music with the whole of his or her body, equals complete intellectual and physical identification with the given piece of work. Then came Jenő Sipos as my tutor who also based training on the musical mother tongue: he did not copy foreign schools but expanded the sound of the Hungarian language into music and made it suitable for singing in any language. At the Academy of Music, there was such an excellent team of educators, headed by my teachers György Kroó, András Szöllösy who could give us the assistance that enabled me to face any foreign counterpart of mine without ever having to get embarrassed and to take on so many unforgettable, difficult challenges, to realise the career I had dreamed of, and I think I have not bring dishonour upon them; my grateful thanks are owed to them at all times.

– *What is your opinion of the art of opera in Hungary? Does it really have to be understood – as critics often do not hesitate to express – that great ensembles and performances, uniform in approaches and great in artistic powers, can seldom be put together here, not least because the best of our artists are attracted to large opera ensembles of the outside world? Is the problem to be found not with our talents but with the lack of discipline and humbleness, so characteristic of your art, even when it comes to otherwise weaker pieces of work?*

megélhetést nyújtson. S ezt a külföld rendre ki is használta: a tudós agyak elrablását jóval megelőzte a magyar zenei tehetségek elcsábítása. Kodály Zoltán emlékeztet arra, hogy Rákosi Jenő már a múlt században vezércikkkel tiltakozott a külföldnek szóló zenésznevelés ellen. Hozzátette: „A szegény, kis ország ajándékba adta őket a gazdag, nagy országoknak. Mecénása volt Európának, ön magát megfosztotta zenekultúrája munkásaitól”.

De ha már zeneakadémiai olvasmányokból idézgetek, nos, Kodály Petőfi soraival is jellemezte a magyar tehetségek végzetes sorsát, amely „Őket messze elsodorja! Messze tőlünk a világba! Idegen nép kincstárába!” . És ez ma is így van, még a huszadik század második felében is. Számomra szintén ez volt az egyetlen választható út, ha a világ színvonalán akartam megfelelni hivatásomnak, az egyetemes és a magyar zenekultúra szolgálatának. Most azonban hiszek abban, hogy az újonnan kialakult politikai helyzet, hazánk tervezett bekapcsolódása az Európai Unióba, ezen a téren is kedvező változásokat fog hozni. De addig még nagyon sok munka vár ránk.

– *Mit kapott itthoni mestereitől? Kapott-e itt olyan indíttatást, amely nélkül odakinn nem tudna boldogulni? Vagy épp csak a szükséges alapokat nyerte el? S mi mindent kellett karrierje során elsajátítania, erősítenie, hogy orgánumát és intellektusát, természeti adottságait és iskolázottságát a legnagyobb feladatok elvégzésére is alkalmassá csiszolja?*

– Először is a szüleimtől kaptam egészséges emberi alkatot, erős szervezetet, jó idegzetet. Az iskola meg a sport pedig kitartásra és céltudatos küzdésre nevelt. Első zeneakadémiai tanárom, Rösler Endre megtanított a tolmácsolandó zeneművek megismerésének és befogadásának metódusára, ami a saját testével muzsikáló énekes számára mindig egyet jelent a teljes testi-lelki azonosulással. Őutána Sipos Jenő lett a mesterem, aki szintén a zenei anyanyelvre alapozta képzését: nem idegen iskolákat másolt, hanem a magyar nyelv hangzását tágította zeneivé és minden nyelven éneklésre alkalmassá. Zeneakadémiánkon Kroó Györggyel, Szöllősy Andrással az élen olyan kiváló nevelőgárda oktatott és járult hozzá ahhoz, hogy felkészültségemben később minden szégyenkezés nélkül fölvehettem a versenyt külföldi kollégáimmal. Így tehát felvértezetten indulhattam a sok-sok felejtethetetlen, kemény csatába annak érdekében, hogy megálmodott karrieremet elérjem. Úgy érzem, nem hoztam rájuk szégyent, mindenkor köszönetem érte.

– *Miképpen ítéli meg itthoni operaművészetünket? Csakugyan tudomásul kell venni – amit a kritika nemegyszer elmond – hogy egységes szemléletű, nagy erejű együttések és előadások itt ritkán jöhetnek létre, nem kis részt azért, mert legjobbjainkat elhívják a világ nagy operatársulatai? Vagy nem annyira a tehetséggel van baj, inkább a fegyelemmel és alázattal, amely az ön művészetét még különben gyöngye produkciókban is jellemzi?*

– Owing to the fact that I am constantly engaged I still cannot participate in the everyday work of the Hungarian opera as much as I would like to – although I get regularly informed of the musical life in Hungary, but I know they have problems similar to or even more difficult than the problems of so many other musical institutions of the world, including financial difficulties. There state subsidies are not sufficient and must not be expected to be increased to sufficient levels. My experience is that where there is a full fledged system of sponsorship or of foundations, work reaches higher standards, the results are more spectacular, than where the state is the only patron. And if these resources are accompanied by the rightly esteemed “Hungarian talent” as well as the awareness of the attainment of the goals, I am sure that we will get over the situation that seems so hopeless now and we will be capable of handing down this musical treasure of ours, to our successors.

ERNŐ RUBIK

“Success needs no assistance, only freedom”

– *For quite a while you had a “regular” profession: you started off as an architect and designer of objects and passed on your knowledge at the School of Applied Arts. Was the creation of the Rubik cube an organic continuation of your earlier activities or was it the sudden recognition that changed your life (if it really changed your life)? And anyway: how much is owed to perseverance, hard work and how much to intuition. Do we really use our best efforts to ensure that these are balanced in the talented?*

– Continuity can always be divided into sections and events seemingly independent from one another may also be connected in the relevant contexts. This is also the case with my story. Looking back, it all seems so simple, so self-evident. As though the purpose of everything that preceded the creation of the Cube – childhood games of childhood, studies and teaching – had been to lead finally to the Cube. This is a bit of an exaggeration, of course, not wholly true, but there is something in it. Just as changes are not absolute, they can be interpreted only as embedded in continuity. This is what happened to me as well – nothing changed (inside) and everything changed (outside). Not all of a sudden, of course; it was a gradual process that took years. That is how I became independent, while retaining my internal independence as well.

Intuition is a beam of light probing the mesh of experience. What exists and what may be are inseparable for me. The most we can do is avoid superimposing one on the other.

– Elfoglaltságom miatt még nem tudok úgy és annyiszor részt venni a magyar operajátszás mindennapjaiban, amennyiszer szeretnék, bár rendszeresen tájékozódok az itthoni zenei életről. De tisztában vagyok azzal, hogy otthon hasonló, vagy talán még nagyobb problémákkal kell megküzdeni, mint oly sok más zenei intézménynek a világon. Nem kis részt anyagi nehézségekkel. Itt már csupán az állami támogatásra nem lehet, és nem is szabad számítani. Eddigi tapasztalatom szerint: ahol kikristályosodott a szponzori vagy alapítványi rendszer, ott mégiscsak magasabb színvonalon folyik a munka, látványosabbak az eredmények, mint ahol csak az állam a patrónus. Ha mindezekhez még hozzájárul a jogosan oly sokra becsült „magyar talentum” és a cél elérésének tudata, minden bizonnyal kilábalunk a most még kilátástalannak tetsző helyzetből. És képesek leszünk ezen zenei értékünket az utókornak átmenteni.

RUBIK ERNŐ

„A siker nem segítségre szorul, csak szabadságra”

– *Hosszabb ideig „rendes” foglalkozást űzött: építész-tárgytervezőként kezdte, tudását továbbadta az Iparművészeti Főiskolán. A Rubik-kocka megalkotása szerves folytatása volt-e korábbi tevékenységének, vagy hirtelen felismerés változtatta meg (ha megváltoztatta) az életét? Egyáltalán: mennyit ér a hangyszorgalom és mennyit az intuíció? Teszünk-e eleget annak érdekében, hogy a tehetségekben ezek egyensúlyba kerüljenek?*

– A folytonosság mindig szakaszokra bontható, és a látszólag független történetek is felfűzhetők az összefüggések fonalára. Ez érvényes az én történetemre is. Visszatekintve minden olyan egyszerűnek, magától értetődőnek látszik. Mintha minden, ami a Kocka születése előtt történt – a gyerekkor játéakai, a tanulás és a tanítás – csak ezért történt volna. Persze, ez így túlzás, nem igaz, de van benne igazság. Mint ahogy a változások sem abszolútok, csak a folyamatosságba ágyazva értelmezhetők. Ez történt velem is – nem változott semmi (belül) és megváltozott minden (kívül). Persze, nem egyszerre, csak fokozatosan, évek alatt. Így váltam függetlenné, miközben sikerült megtartanom a belső függetlenségemet.

Az intuíció a tapasztalások sűrűjébe világító fénysugár. Számomra a létező és a lehetséges egymástól elválaszthatatlan. A legtöbb, amit tehetünk, hogy egyiket sem kiáltjuk ki mindenhatónak.

– *A bűvös kocka, a bűvös négyzetek meg a többi Rubik-találmány első megközelítésre: remek szórakoztató játék. Mi minden összegződik valójában e kis tárgyakban, véleménye szerint, miben áll egyedülálló eredetiségük? Minek tulajdonítja, hogy*

– *The magic cube, the magic squares and the other Rubik inventions are all interesting toys, at first sight. What do these small objects comprise, what do you think their originality derives from? What may be the reason for these geometric, manipulative toys with mathematical and aesthetic content alike, to have been created by yourself, of all Hungarians, and here in Hungary, of all places, so as to be even suitable for exports?*

– These are questions difficult or even impossible to answer. Classic and lasting creations survive perhaps because they preserve their “secret”. For myself the real wonder is not in my objects, my “toys” but in the effect they have had. The way they have been received. And even in this respect, it is not “the why” that counts but the global dimensions.

As to why just here in Hungary? It could have been created anywhere else and then the same question could be raised there and probably the answer would be very similar; it would refer to the past, family background, the complexity of the creative personality, but it would, in fact, give no explanation. There is no explanation for mutations. There is not need for such, either. For me, the development of culture is evolution. Viable mutants survive.

– *What mentality, attitudes and universally convertible way of thinking is promoted by the Rubik Studio, the Rubik Innovation and Scholarship Foundation? Can it assist those who have got into its “sphere of gravity” in making it in Hungary or, if they give it a try abroad, as did journeymen in the days of yore, in it being worthwhile for them to come home after their travelling days?*

– There is no “good way of thinking”, only a successful way, one leading to solutions. Mind you, not to “the” solution, but to the one that is seen as optimal under the given circumstances, the solution that keeps changing, per se. An appropriate approach may make this possible to happen, assist it.

Success for me is not a matter of profession, it is a social issue, dependent on the personality. And, as such, it is self-governed and cannot be manipulated from outside. Success needs no assistance only freedom.

– *What are you working on these days? Is the magic family going to grow? For instance, what theoretical and practical achievements do you expect from the exploration of spatial dynamism and changing structures? Do you think there will be an appropriate place for creative Hungarian thought in the imminent computer century?*

– I keep my eyes open, I keep learning and experimenting. I am trying to understand what I see and from that to divine the future. I mean the future in general, the third millennium, the twenty first century. My children’s and my own future. This latter is shorter, though, the shortest, as a matter of fact, but, so I think, it may still bring me surprise.

About thirty years ago I read a lot about the future, about the changes that had been expected to occur during the then remaining part of this century. People today seem to be less interested in tomorrow and the day after tomorrow. Or if they are

ezeket a geometrikus, manipulatív, matematikai és esztétikai tartalmat hordozó játékokat épp önnek és éppen itt, Magyarországon sikerült – exportálhatóan – létrehozni?

– Nehezen, talán meg sem válaszolható kérdések ezek. A klasszikus, marandó alkotások talán éppen azért képesek fennmaradni, mert nem tudjuk megfejteni a „titkot”.

Számomra az igazi talányt nem a tárgyait, a „játékaim” jelentik, hanem a hatás, amelyet kiváltottak. A fogadtatásuk. E tekintetben sem a miért, hanem a mérték, a globális dimenziók.

Hogy miért itt, Magyarországon? Bárhol született volna, ott ezt ugyanígy meg lehetne kérdezni, és a magyarázat nagyon hasonló lenne. Múltról, hagyományokról szólna, családi háttérrel, az alkotó személyiség összetettségéről, de valójában nem magyarázna meg semmit. A mutációkra nincs magyarázat. Nincs is rá szükség. Számomra a kultúra fejlődése evolúciós folyamat. Az életképes mutációk fennmaradnak.

– Milyen szemléletmódot, bárhová konvertálható gondolkodásmódot ösztönöz a Rubik Stúdió, a Rubik Innovációs és a Rubik Ösztöndíj Alapítvány? Segítheti-e a vonzaskörébe jutottakat abban, hogy itthon érvényesüljenek, vagy, ha külföldön próbálnak szerencsét, mint a hajdani céhlegényeknek, vándorlásuk után érdemes legyen hazatérniük?

– Nincs jó gondolkodásmód, legföljebb eredményes, megoldásra vezető. Nem „a” megoldásra, hanem az adott feltételek között optimálisra, amely – éppen ezért – állandóan változik, megújul. A jó szemlélet mindezt lehetővé teszi, elősegíti.

A siker számomra nem szakmai kérdés, hanem társadalmi, személyiségfüggő. És ha ilyen, öntörvényű, kívülről nem befolyásolható. A siker nem segítségre szorul, csak szabadságra.

– Miben, mi mindenben mesterkedik mostanában? Bővül-e a bűvös család? A térbeli dinamizmusok, a váltakozó struktúrák megismerése révén például milyen elméleti és gyakorlati eredményekre számít? S hogy látja: lesz-e méltó helye az alkotó magyar gondolkodásnak a küszöbön álló komputer-században?

– Figyelek, tanulok, kísérletezem. Próbálok megérteni amit látok és mindebből kitalálni a jövőt. A jövőt általában, a harmadik évezredet, a huszonegyedik századot. Gyermekeim jövőjét és a sajátomat. Bár ez utóbbi, persze, a legrövidebb, de, gondolom, még így is szolgálhat meglepetésekkel.

Úgy harminc évvel ezelőtt sokat olvastam a jövőről, a 2000-ig várható változásokról. Mintha most a holnap, a holnapután kevésbé érdekelné az embereket. Vagy ha mégis, csak a problémákat látják, a múlt hibáiért várható büntetéseket. Jómagam, született optimistaként, a sok pozitív, izgalmas változás lehetőségét látom, érzem, várom a már szinte kézbevehető földgolyón. Hiszem, hogy az emberi szellem még önmaga által sem elpusztítható.

interested, they tend to see the problems only, the expected punishment for past vices. Myself, a born optimist, see and feel the potential for a host of positive, exciting changes on this planet that has shrunk so much one can almost scoop it up; I can hardly wait to see them. I believe even man cannot destroy the spirit of man.

ANDRÁS SÜTŐ

“All birds sing as their beaks are set”

– A nation lives in its language – we repeat our sacred motto, now dejected, now hopeful. But so far this nation that has lived through ordeals between east and west, upholding its traditions and character; in the motherland, in its minorities and all over the world. We deem the nation will protect its nurturing power but how will it speak the language of Europe, at the same time? Or will Europe have to learn “Hungarian”, will Europe have to learn all of the languages and dialects?

– Our saying, that a nation lives in its language, has been chiselled by many, perhaps since Bessenyei, under the oppression by the Austrians it was oft used as a threat before it became a sacred motto for us Hungarians, if not a generally accepted truth. Some nod in agreement, others laugh in our face. “Ubi bene, ibi patria!” Sons of nations luckier than the Hungarian may talk about their language without self-consciousness, in a matter-of-fact manner, as befits the natural requisites of human existence, as follows, for instance: let us assume, though not permit, that there may be things in this world that one can say are “sacred” but why a mere means of communication, of all things? A justified question at a train station or during a trip to the moon or, for that matter, in any sphere of human activities; it is justified where language is freely used, it is justified in societies that have advanced past the stage of cannibalism, it is natural for nations that have survived the malady of xenophobia, in general, in democracies that work.

That is everywhere – except for the homeland of three million Hungarians, our motherland for a thousand years, where, as a consequence of the ill-fated decision of Trianon we have been subject to all conceivable methods of ethnic cleansing – unceasing, open and covert, with the crudest brutality and by false promises of the privileges of the majority but still, for the most part, as the Reformed sing: “By force, arms and much deceit and with all the great power”. And a nation singled out for assimilation and exodus must first and foremost be stripped of its language.

And that is how a system of signals serving practical purposes evolves into something sacred under incessant threats. Its wonderful essence, its meaning

„Minden madár úgy énekel, ahogy a csőre áll”

– *Nyelvében él a nemzet – mondogatjuk csüggedve, bizakodva. De még eleven ez a kelet és nyugat mezsgyéjén oly sok megpróbáltatást kiállt, hagyományait, sajátosságait őrző nép: anyaországában, kisebbségben és a szélrózsa minden irányában egyaránt. Véljük: ezután is vigyáz ennek megtartó erejére, de miként beszél majd egyidejűleg Európa nyelvét? Vagy Európának is meg kell tanulnia „magyarul”, meg kell ismernie térségünk megannyi nyelvét, nyelvjárását?*

– Szállóigénket, miszerint nyelvében él a nemzet, talán Bessenyeivel kezdődőleg sokan csiszolgatták, osztrák elnyomatásban gyakorta riogattak vele, míg „szentséges jelmondatunkká” lett, ha nem is általánosan elfogadott evidenciává. Van, aki rábólint, van, aki szembekacag minket. „Ubi bene, ibi patria!” A magyarnál szerencsésebb népek fiai elfogódottság nélkül szólhatnak nyelvükről, az emberi lét természetes feltételeinek kijáró tárgyilagossággal. Imigyen például: föltéve, de nem megengedve, hogy szentséges dolgok is vannak e világon, a szentséges jelzőt miért épp egy közönséges kommunikációs eszköz nyakába kell(ene) akasztani? Jogos kérdés ez vasútállomáson vagy holdrészalás közben, az emberi cselekvésnek szinte bármely területén; jogos a nyelvhasználat teljes szabadságában, indokolt a nyelvi kannibalizmus állapotából kilábalt társadalmakban; természetes a xenofóbia betegségén átesett népek körében, általában a működő demokráciákban.

Mindenütt tehát – kivéve hárommillió magyarnak a szálláshelyét, ezeréves szülőföldjét, ahol Trianon következményeként közel egy évszázada az etnikai tisztogatás változatos módszereit gyakorolják rajtunk – folyamatosan, nyíltan és titokban, szájbaverő brutalitással és többségi előjogokat ígérő kecsegtetéssel, ám leginkább mégis oly módon, ahogyan a reformátusok énekelni szokták: „Erővel, fegyverrel és sok csalárdsággal, és minden nagy hatalmassággal”. Asszimilációra és exodusra kiszemelt népet pedig mindenekelőtt a nyelvétől kell megfosztani.

A gyakorlati célokat szolgáló jelrendszer így válik szentséggé a veszély árnyékában. Üldözöttségében mélyül el bennünk csodás értelme, erősödik benső gyógyása. Nemzetiből kisebbségi nyelvvé lett szavaink sorsa jelzi századunk szégyenei közt a nyelvben bujdosó magyar riadtságát is: emberlétünk máig megfejtetlen csodájának, a nyelvnek menekítését pikkelyes bőrű Heródesek elől. Csoda-e hát, ha százados aggodalmak, féltések szorításában nem találjuk annak módját, hogy jelenünkből kiszökve, a jövőnek ígéreteivel erősítsük magunk? Bálványimádás-e őskeresztények módjára titkon ünnepelnünk titkot: az úton-útfélen árokba rugdosott, jogaiban megtiport nyelvünket?! Törzsi felfogás-e, ha

deepens inside us and its innermost lustre intensifies when persecuted. The fate of our words that have been turned from a nation's language into that of a minority indicates, in all the disgrace of our century the dismay of the Hungarian hiding from his pursuers: the desperately attempts to protect the language, this so far unriddled miracle of our human existence, from scaly skinned Herods. Can then anyone wonder if in the grip of the worries and fears of centuries we cannot find a way to flee our present and fortify ourselves with promises of the future? Is it any heathenism then, when we furtively celebrate, as did the first Christians, the secret; our language, trodden into dirt and stripped of its rights. Is it a sign of some tribal mentality when, deprived of our nationhood, we seek refuge for our national language among sacraments, concepts of the faith, the Communion and the confirmation? Is it absurd to talk about it, time and again, on the threshold of the 21st century? This is a superfluous question. For one goes on feeling his wound and, of course, one who has no grief can take it easy and may go on gloating over ourselves and our fate.

Now let me return to the words of hope hidden in the question; hope that despite all vicissitudes, Hungarians are still alive here between the millstones of east and west, safeguarding our character and tradition. "In its minorities and in all directions of the compass." This is a difficult question. There are so large differences between views taken of the Hungarian regions torn off the motherland, there are so sharp contradictions between opinions that it is impossible to "hit the nail on the head". The uncertainty of the appraisal of the conditions of Hungarian communities outside the borders of Hungary begins with the mere estimates of their numbers, where wishes and statistically proven reality are confused.

Prior to the collapse of the Soviet Union, at the beginning of the Balkan war, a Hungarian newspaper in west Europe took account of us as follows. On the basis of local census figures or estimates, the number of Hungarians, in Europe and elsewhere in the world, aggregated in thousands: 70 in Austria, 25 in the Benelux countries, 35–50 in France, 50 in Germany, 10–25 in Great Britain, 10 in Italy, 10–15 in Switzerland, 16 in Sweden, 10 in other European countries, 40–50 in Australia, 20 in Africa, 70 in Brazil, 10 in Argentina and 5 thousand in Uruguay. In terms of hundreds of thousands, divided between the Czech Republic and Slovakia, there have been and there are some 700–840,000 Hungarians, in the territory of the former Yugoslavia there are 650–700,000, the former Soviet Union 120–150,000, in the United States of America 700–730,000, 100–150,000 in Canada and in the countries of South-America there are some 100,000 Hungarians. In Romania the population of Hungarians is estimated by the above paper between 1.8 and 2 million.

This would mean a population of Hungarians outside of Hungary of 5,146,000, about half the population within the borders of Hungary. An absurd "comfort"

nemzeti mivoltunkból kifordítottan szentségek közelében, keresztség, úrvacsora, bérálás fogalmai között keresünk menedékhelyet nemzeti nyelvünknek? Abszurd jelenség-e újból és megint erről szólni a huszonegyedik század kapujában? Fölösleges kérdés! Mert akinek ahol fáj, ottan tapogatja. Akinek meg nem fáj, annak persze, hogy nem jaj! Nyugodtan fenheti rajtunk és sorsunkon a nyelvét.

Ezek után hadd említsem föl a kérdésben rejlő bizakodás szavait arról, hogy mindenek ellenére, keletnek, nyugatnak ütköző pontján „eddig még eleven” a magyar, őrzi sajátosságait, hagyományait. „Kisebbségben és a szélrőzsa minden irányában egyaránt.”

Az anyaországtól elszakított magyar régiók megítélésében manapság oly nagyok az eltérések, egymásnak ellentmondó vélekedések, hogy lehetetlenség „a szög fejére ütni”. A határon túli magyar nemzeti közösségek állapotának megítélésében már a pusztaság létszámuk becslésével kezdődik a homály, a vágynak és statisztikailag igazolt valónak keveredése.

Nyugati magyar újság imigyen vett számba minket jó néhány évvel korábban, még a Szovjetunió összeomlása előtt, a délszláv háború elején. Helyi népszámlálásokra vagy becslésekre alapozva voltunk, lehettünk magyarok Európában és a nagyvilágban ezres nagyságrend alapján összegezve: Ausztriában 70, a Benelux államokban 25, Franciaországban 35–50, Németországban 50, Nagy-Britanniában 10–25, Olaszországban 10, Svájcban 10–15, Svédországban 16, egyéb európai országokban 10, Ausztráliában 40–50, Afrikában 20, Brazíliában 70, Argentínában 10, Uruguayban 5 ezeren. Voltunk, vagyunk százezres nagyságrendben, és megosztva Csehország és Szlovákia között 700–840 ezeren, a régi Jugoszlávia területén 650–700 ezeren, a volt Szovjetunióban 150–200 ezeren, az USA-ban 700–730 ezeren, Kanadában 100–150 ezeren, Dél-Amerika országaiban 100 ezeren. Románia magyar lakosságát az említett kiadvány 1,8–2 milliónyira becsüli.

Ilyenformán a határon túli magyarok létszáma 5.146.000 lenne, nagyjából épp fele Magyarországi lakosságának. Abszurd „vigasz”, hogy ezt az arányt csökkenteni kell az anyaországiak javára, ugyanis: a nyolcvanas évekkel újból felfokozódott kivándorlás Romániában kb. 200 ezerrel csökkentette a magyarok létszámát, a legutóbbi becslések alapján pedig a volt Jugoszlávia területén élő magyaroknak még a fele sem maradt meg ősi szülőföldjén. Vészesen csökken a kárpátaljai magyarok közössége, az amerikai 700 ezeres létszámról pedig szinte lehetetlen objektív módon vélekedni. Nincs tudomásom olyan fölmérésről, amely kimutatná, hogy e hatalmas tömegeből hányan őrzik-élik nyelvünket, kultúránkat, hányan tartják-nyilvánítják még magukat csupán magyar eredetűek, és hányan vannak, akiknek eredete csak legendaszerűleg homálylik a múlt század(ok) magyar szabadságharcait követő exodusokban.

Erdélyben, új időkben új szószerkezeit szenvedve tovább tart és gyöngít belső vérzésünk, a csendes elszivárgás, a folyamatos fogyatkozás. Mit őriz még ez a

is that the proportions have improved from the aspect of the motherland's population, for the increased exodus in the eighties reduced the Hungarian population in Romania by some 200,000 and, according to recent estimates, less than half of the Hungarian population of the former Yugoslavia have remained in their ancient homelands. The community of Sub-Carpathian Hungarians has been declining dramatically and as for the American 700,000, it is almost impossible to form an objective view. I have no knowledge of any survey that could define as to how many of this immense population have been preserving our language and culture and living with it, how many of them merely consider themselves as of Hungarian origins and how many of them have their fading origins reaching as far back as the exoduses following fights for freedom over past centuries.

In Transylvania, suffering new deceits of new times, the nation is weakened by its internal bleeding, the silent trickle of emigrants, the incessant diminishing of the population. What can this nation preserve? What are its latest losses? How long can it withstand the ordeals of history? Where and when does the perseverance of survival break and when will God himself give up hope for us, saying, He will not give us another try, remains a secret of the future. And we cannot even say that we could take our fate into our own hands, along with our future. Saying so would be self-deceiving rhetoric. The criteria of the success of our endeavours are to be found, among other areas, in the evolution of democracy in Romania, and in Hungary's efforts of foreign policy and nation-strategy. Besides these, the question of how Hungarians will speak the language of Europe along with their own mother tongue, is only of secondary importance, however essential it may be for us. The law is that the smaller nation will always have to adjust to the larger one. But this, as long as it is not a suppressed and detested nation that has to get adjusted but of one that is an equal, will not give me much of a headache.

– Throughout the whole of our history, we have been experiencing the grip of the fate of a nation and ethnic group existing as a minority, of the fate of the individual who has had to leave the motherland – and, as such, also in a minority position – and you have written about many of the chapters of this history of suffering. But it is well known that, of course, sons and daughters of nations with more fortunate histories have also experienced national cataclysms and personal tragedies. The dramas of humanity, of course, cannot be avoided, but do you have any hope that Europe and the Hungarians will find themselves in a better era in the 21st century at last? What should we be doing besides all the prayers?

– The mere fact of being Hungarian will not be enough to sustain one even in Hungary, let alone the western world with its well-nigh irrational performance standards. Instead of expanding on it, let us see a list of names. Nobel prize winners, some Hungarians, other of Hungarian origins: Róbert Bárány, Richárd Zsigmond, Albert Szent-Györgyi, György Békésy, Jenő Wigner, Dénes Gábor,

nép? Melyek új veszteségei? Meddig állja történelmi megpróbáltatásait? A megmaradás konok elszántsága hol és mikor törik meg, és mikor adja föl velünk kapcsolatos reményét maga az Isten is, mondván, hogy velünk többet nem kísérletezik – ez a jövő titka marad. S még csak azt sem mondhatjuk, hogy sorsunkat a kezünkbe vehetjük; jövőnket is tehát. Így szólni: önáltató retorika lenne. Törekvéseink sikerének feltételei egyebek között ott rejlenek a román demokrácia kialakulásában, Magyarország külpolitikai, nemzetstratégiai törekvéseiben is. Ehhez képest minden fontossága mellett másodrendű kérdés marad, hogy sajátjával együtt a magyarság „miként beszéli majd egyidejűleg Európa nyelvét?” Törvény, hogy a kicsi igazodik a nagyhoz. Ez pedig, ha nem az elnyomott és megvetett nemzet igazodása, hanem az egyenrangúé: nem okoz nekem fejfájós gondot.

– *Történelmünkben tapasztaltuk egy kis nép sorsának szorítását, s ön meg is írta e szenvedéstörténet számos fejezetét. Am köztudomású: szerencsésebb historiájú, helyzeti országok fiai-lányai is részesei voltak nemzeti kataklizmáknak, személyes tragédiáknak. Embermivoltunk drámáit nem kerülhetjük el, de reménykedik-e abban, hogy Európa és a magyarság a huszonegyedik században végre „egy jobb kor”-ba ér? A „buzgó imádság”-on túl mit kell tennünk ezért?*

– Pusztá magyarságból Magyarországon sem lehet megélni, nemhogy a már-már irracionális teljesítménykövetelmények nyugati világában. Fejtegetés helyett egy névsor, magyar Nobel-díjasoké: Bárány Róbert, Zsigmond Richárd, Szent-Györgyi Albert, Hevesy György, Békésy György, Wigner Jenő, Gábor Dénes, Polányi János, Oláh György, Harsányi János... A teljesítmény, az emberek, népek javát szolgáló értékteremtés: a legnagyobb erő, mely más-más nyelvet beszélő közösségeket érzelmileg is egymáshoz közelít.

– *Sok mindent várunk a határok „légiesítésétől” s mindattól, ami ezzel együttjár. Hosszabb távon remélhető: bizonyára az ezt kísérő veszélyektől is kevésbé kell majd tartanunk. Megítélése szerint, milyen hozománnyal érkezünk ebbe a házasságba? Megvan-e már a méltó „stafírunkunk”? S mire kell ügyelnünk az együttélésben? Eléggé kompromisszumkész-e már ehhez Európa, Magyarország – és a nagyvilág?*

– Hogy kész-e már az európai menyegzőhöz a magyar stafírunk, azaz a kelen-gye? Főnti gondolatomat egészíteném ki egy tapasztalattal. Megfordultam Európa számos országában, Amerikában és Japánban is. Erdélyből és Magyarországról emigrált, szökött, menekült, kitelepült magyar szakemberek, orvosok, mérnökök, humán tudományok művelőinek százaival találkoztam, és majdnem mindahány „választott hazájának” megbecsült, sőt nagyra tartott értelmiségiként gyarapította jó hírnevét 1956 csodaországának.

Jól tudom persze: az Európai Unióba való felvétel vizsgatételei szigorúságban megdöbbennek majd minket. S mivel nem célom az ijesztgetés, közerkölcsök dolgában csak egyetlen példát említek. A hetvenes évek elején Koppenhágában,

János Polányi, György Oláh, János Harsányi ... Performance, creation of values for the benefit of man and of the nations; the strongest power that forges even emotional ties between communities speaking different languages.

– *We expect a lot from the “unsubstantiation” of border lines, and from whatever will be concomitant with it. In the longer run, it is hoped, that there will be less reason for fear of the threats that come with it as well. In your view, what dowry are we going to enter this marriage with? Do we have an appropriate “bridal gift”? And what shall we need to be attentive of in this co-habitation? Is Europe, Hungary or the world at large, quite ready to compromise?*

– Whether the Hungarian bridal gift, the trousseau, is ready for the European nuptials? I will mention one experience to continue the above train of thought. I have been to many of the European countries, to America and Japan. I have met hundreds of Hungarian experts, physicians, engineers, intellectuals cultivating arts, human sciences, each of them emigrated, fled, escaped from Transylvania or Hungary and almost each of them promoted the fame and renown of the miracle country of 1956, as valued, indeed, highly valued intellectuals of their “selected home countries”. I am well aware, of course, that the criteria of our accession to the European Union will be surprisingly difficult to meet. And, for I do not mean to intimidate anyone, I will mention only one example, in respect of public morals. In the early eighties, in Copenhagen, waiting for our train with Sándor Kányádi, my eyes were caught by the bicycle park of the station, or more precisely, at least a thousand bicycles, in an orderly line, so I asked in wonder: how on earth can these have accumulated here in such a mass? “Their owners have taken the train and when they are back, they can cycle home”. “Fine – I said – but are there no bicycle thieves here?”. The reply was an understanding laugh and then: “Should anyone feel like stealing a bicycle here they would surely know that none of them is theirs”. Now then, about our “trousseau”, or moral dowry: do we know that whatever is not ours belongs to someone else? Europe’s readiness to compromise with us will also depend on the answer.

– *You have never had an inclination to emigrate, you have been doing your work in your homeland, and you have even risked your very existence for the sake of your personal conviction. What internal motive, what standards have been guiding you? What moral laws are there for us to abide by if we expect others to behave as moral beings in their dealings with us? As present and future citizens of Europe, in what can we remain consistently “conventional” and in what can we be flexible, while retaining our identity?*

– We are exposed – and may be exposed – anytime to persecution for all kinds of reasons or excuses. Transylvania is also the place where there are countless memorial places, stones of our persecutions; stone crosses, epitaphs, tombstones, mass graves. My parents and relatives, looking far back in their memories, often remarked as a lesson drawn from centuries of torment: “Many have left, ran, fled but some have

Kányádi Sándorral vonatra várva, az állomás „kerékpárparkolóján” akadt meg a szemem, magyarul: legalább ezer biciklin, szép sorjába állítva – hogy ámulatomban megkérdezzem: vajh miként szaporodtak fel ilyen nagymértékben. „Gazdák elutaztak. Vonattal megtérve legyen mivel hazakarikázni.” „Szép dolog, mondom, de hát itt nincsenek biciklitolvajok?” Kacagás volt a válasz, és eligazítás ilyenformán: „Akinék kedve támadna innen biciklit lopni: jól tudja, hogy egyik sem az övé.” Ezek után azt mondhatjuk a „hozományunkról”, morális kelen-gyénkről szólva: tudjuk-e már, hogy ami a másé, az nem a mienk? Európának irántunk tanúsított kompromisszumkésztsége ezen is múlik.

– *Önben sosem volt emigrálási hajlam, mindig szülőföldjén végezte a dolgát, s adódott úgy, hogy személyes létét is kockára tette meggyőződése érdekében. Miféle belső késztetés, mérték vezérelte ebben? Milyen erkölcsi törvényeket kell betartanunk, ha másoktól is elvárjuk, hogy erkölcsösen viselkedjenek velünk? Európa jelenlegi és majdani polgáraiként miben maradhatunk következőtően „régimódiak”, és miben lehetünk önmegőrzésünkben is rugalmasak?*

– Üldöztetésnek okok s ürügyek folytán mindenütt s mindenkor „ki vagyunk, lehetünk” téve. Erdély is az a hely, ahol immár megszámlálhatatlanok üldözteté-seink emlékhelyei, kövei; a tömegmészárlásokra emlékeztető kőkeresztek, fel-iratok, kopjafák, tömegsírhantok. Emlékbolyongásban múltat idéző szüleim, rokonaim gyakorta hajtogatták a rossz századok tanulságaképpen: „Sokan elmen-tek, futottak, menekültek innen. Valakinek maradni is kellett, ne menjen kárré a sok vér és verejték, mit ez a föld elnyelt, míg Erdélyből Erdélyország lett.”

Az én válaszom azonban ennél talán egyszerűbb, és nem is poétikus. Miként hagytam volna magukra öreg szüleimet, hozzám ragaszkodó rokonaim sokasá-gát? Írói tervekkel. álmokkal verten mit kezdtem volna olyan világban, amely-nek nyelvét nem ismerem, nem beszélem? Mikor szerzek én olyan nyelvi kön-töst, hogy az eredetinek tökéletes hangulatát is megőrizve ilyet mondhassak, ír-hassak? „Óh lassan szállj és hosszan énekelj haldokló hatyúm, szép emléke-zet?” Hadd tegyem még hozzá nyelvi aggodalmaimhoz: nem tekintem gyávának azt, aki elmenekült innen, nem tekintem magam bátorinak az itthonmaradásért. Ha igaz, hogy minden madár úgy énekel, ahogy a csőre áll, az sem tagadható, hogy ahány ember, annyi módja van a megkapaszkodásnak.

had to stay so that the blood and sweat absorbed by this soil be not wasted, before Transylvania became our true homeland.” My answer, however, is perhaps simpler and not even poetic. How could I have left my elderly parents, my relatives who have been so attached to me? What with my plans and dreams of becoming a writer, what on earth could I have done in a world whose language I do not know, do not speak. When could I have acquired a foreign language to be able to say and write, perfectly reflecting even the atmosphere of the original, lines only to be found in our most treasured poetry? And let me add to my linguistic worries: I do not consider those who have left as cowardly, and I do not see myself as brave for having stayed. If it is true that all birds sing as their beaks are set, it cannot be denied either that there are as many ways of survival as there are people.”

ISTVÁN SZABÓ

“Those fighting for mere survival concentrate on hoarding, while those who can build have a much wider vision”

– Your life, singular, yet sharing so much with the lives of others, has not compelled you to speculate, to apply theses of motion picture aesthetics to represent, as a “picture writer” of the late 20th century, your stories of such typically local value and at the same time such universal relevance. You have always been a citizen of Europe and of Budapest simultaneously. You have been living in a typical Eastern-Central-European habitat and in the leeway as well as under the constraints of the closing years of this millennium. Do these latter concepts have a meaning for you or you simply make films and these are only so many words?

– My life has, of course, been determined by the events of this century in Central-Europe, as had the lives of my grandparents, parents or whoever happened to be born in this region, been determined by their own histories. In this sense, therefore, my life has been determined and I know perfectly well that whatever I have gone through is identical with what this country and this region has gone through. Therefore, my being a Central-European and a citizen of Budapest, means a lot to me. Indeed, this is essential. For this region is a peculiar area of the world where three cultures, the culture of the west, the east and of the south meet. This triple influence has also appeared in the political powers; we found ourselves in the focus of their confrontations or in paths, as history would have it. My grandfather, a village doctor and my father, of the same profession, taught me that there is a history to each “case”. And as time passed I came to understand that the survival technique all of us have been practising around here, also has its own history. It dates back to the era of

„Aki túlél, az spájzol, aki épít, az messzire nézhet”

– Személyes és másokéval közös sorsából következően önnek sosem volt szüksége spekulációkra, filmesztétikai tézisekre ahhoz, hogy huszadik századi képíróként megjelenítse saját, helyi értékű és mégis egyetemes érvényű történeteit. Mindig is egyszerre volt európai és budapesti. Egyidejűleg élt Kelet-Közép-Európa gangos bérházában és az ezredvég mozgásterében, kényszerpályáin. Jelentenek-e valamit az ön számára az utóbbi fogalmak, vagy egyszerűen filmeket készít, és ezek csak szavak, szavak?

– Természetesen, valóban meghatároztak azok az események, amelyek Közép-Európában történtek ebben a században, ahogyan az ő idejük, az ő történetük meghatározta nagyszüleim, szüleim vagy bárki ide született ember életét. E réven az enyémet is, és nagyon pontosan tudom, hogy minden, ami velem megesset, azonos azzal, ami ebben az országban, térségben történt. Tehát az, hogy közép-európai, hogy budapesti vagyok, sokat jelent számomra. Sőt, ez a lényeg. E térség ugyanis olyan különös területe a világnak, ahol három kultúra ütközőpontján tartózkodunk. Ez a három nagy kultúra: a nyugati, a keleti és a déli. Ez a hármasság a politikai erőkből is megjelent: ezeknek is hol az ütközőpontján, hol az átvonuló útján éltünk. Annak idején megtanultam nagyapámtól, aki falusi orvos volt, meg apámtól, aki szintén az volt, hogy minden betegségnek története van. S az idők során azt is megértettem: annak a túlélési technikának, amelyet itt mindannyian gyakoroltunk, ugyancsak megvan a maga hosszú históriája. Lehet, hogy ez a török időkig vagy még mélyebbre nyúlik vissza, hiszen akik a földnek e területén születtek, mindig túl kellett élniük valakit vagy valamit. Hol a török birodalmat, hol a német, hol az osztrák uralmat, hol az Antantot, hol a Szovjetuniót.

Évszázadok óta csak most jött létre először olyan állapot, amikor nem idegen ideológiák, idegen fegyverek befolyásolják, szabják meg sorsunkat, sőt, mindennapi döntéseinket, életvitelünket, kapcsolatainkat. Mindez az itt élő emberekben hatalmas tapasztalatot halmozott fel. Hiszen most már sok-sok generáción át öröklődött, szinte a génjeinkbe került, hogy ebben a térségben minden a túlélésről szól, és jóval kevésbé az építésről. Márpedig aki túlél, az spájzol, aki épít, az messzire nézhet. Mindez ott van a kérdésben idézett szavak, fogalmak mögött. Ám ez nem csak negatívum, hiszen mindebben nagyon gazdag élményvilág is rejlik. Bizonyára ezért is olyan csodálatos ennek a világnak a költészete, ezért született itt annyi nagy muzsikuss, ezért származnak innen tudományuk alapjait a legmélyebben megteremtő pszichológusok, ezért indult innen annyi nagy természettudós. Mert olyan fantasztikus élmény- és tapasztalatvilág ez, amelyből

the Turkish invasion or even farther back, for all of us born in this part of the world have always had to survive somebody or something. The Turkish empire, the German, the Austrian oppression, the Triple Entente then the Soviet Union. This is the first time in centuries when our fate, indeed, everyday decisions, lifestyles, relations are not influenced or determined by alien ideologies and foreign arms. History has endowed those living in this part of the world with an immense pool of experience; for countless generations it has been inherited, imprinted in our genes, if you like, that in this region everything is a story of survival and much less of construction. Those fighting for mere survival can only concentrate on hoarding, while those who can build have a much wider vision. This is the background of the words and concepts you brought up in your question. But these are not to be seen as only negative influences, for this history accumulated a wealth of experiences and knowledge. This may be why this region has such wonderful poetry, why so many great musicians have been born here, why psychologists who have laid down the deepest foundations of their science originate from this region, this is why so many great scientists come from this part of the world. For there is a fantastic world of experience and lessons offering an abundance of material for construction. And if one succeeds in telling these experiences in a way that permits the audience to identify with them, one succeeds in passing those experiences and lessons on.

– We may seem a little confused now in this almost unexpected freedom – which, of course is not without its restrictions, limitations –, somewhat like having taken a very deep breath one feels choking and does not know why. And now that we have suddenly found ourselves in quite an unexpected situation, arts seem to have become kind of lost. Or is this the feeling only of those who have themselves become a little uncertain amid all of these changes and refuse to realise that now one has to live a dramatically different life?

– There is a sort of a vacuum, indeed, a peculiar confusion in assessing and exploring this new world. This is caused, to no small degree, by the fact that in the past scientists and artists had to encode their messages if those messages would otherwise have stung those in power. For a very long period their thoughts had, therefore, been very carefully worded, communicated through symbols and so this language of flowers gradually became something of a mother tongue. Now they have to see that this painstaking encoding is no longer required. Indeed, people are no longer even interested in such communication. One must speak in simple, crystal clear terms. And one must be entertaining. People no longer accept this kind of covert rebellion hidden beneath a sign language of those in the know.

– When Fellini died, many had a sense of something having come to an end forever; the 20th century died with him. And many thought also that it would no longer be possible to relate stories so wondrous and horrid and – whatever happened – full of nostalgia and illusion. And it is as though now on the threshold of the 21st century

építkezni lehet. S ha az ember átélhető formában elmondja ezeket az élményeket, továbbadhatja élményeit, tapasztalatait. És talán segíthet élni.

– Ettől a majdnem váratlan szabadságtól – bár, persze, továbbra is megannyi köztöttséggel, kényszerrel küszködünk – most mintha zavarba jöttünk volna, mint aki nagyon nagy lélegzetet vesz, és nem tudja: túl sok-e tüdejében az oxigén vagy túl kevés, de fuldokolnia kell. És attól, hogy hirtelen egész szokatlan helyzetbe kerülünk, a művészet is mintha tétova volna. Vagy ezt csupán azok képzelik, érzik, akik e változásban elbizonytalanodtak, és nem veszik tudomásul, hogy most már egészen másképp kellene élni?

– Valóban van egyfajta vákuum, különös zavar ennek az új világnak a felmérésében, megismerésében. Ezt nem kis részt az okozza, hogy korábban a tudós is, a művész is valamiféle virágnyelven próbálta közölni mondandóját, ha az a hatalmat sértette. Gondolatait tehát hosszú időn át mindig óvatosan fogalmazta meg, szimbólumokban beszélt, így a virágnyelv anyanyelvévé vált. Most azt kell tapasztalnia: erre már nincs szükség. Sőt, ez a beszédmód már nem is érdekli az embereket. Világosan, egyszerűen, nagyon tisztán kell szólni. És nagyon szórakozhatóan. Ma már az emberek nem fogadják el a jelbeszédbe burkolt, rejtett lázadást.

– Amikor Fellini meghalt, sokan úgy érezték: valami végérvényesen véget ért, meghalt vele a huszadik század. És azt is gondolták: ezután már nem lehet olyan szép és rettenetes történeteket elmondani, amelyekben – bármi esett is meg – sok volt a nosztalgia, az illúzió. És mintha a huszonegyedik század küszöbén furcsa, nyers és hideg fuvallat csapott volna az arcunkba. Vége az utópiák korszakának, felnőtt az emberiség, tudomásul kell vennie, hogy az van, ami van?

– Meggyőződésem, hogy az embereknek továbbra is nagyon fontosak a történetek. Azok a hősök, akikkel azonosulni tudnak. Akik őket reprezentálni képesek, igazodási pontokat mutatnak, vagy esetleg épp határozottan megtagadhatók. Mert az emberi lélek szereti kifejezni magát és szeret azonosulni olyan történetekkel, amelyeket önmagára vonatkoztathat. Ahogyan a gyerekek azonosulnak Erős Jánossal, a Jancsi és Juliskával, a Kis Herceggel, éppúgy vágyunk mindannyian a magunk meséire, történeteire. Ezért én nem félttem a művészetet. Amikor Eisenstein meghalt, megszűnt valami csodálatos dolog, hiszen ő a kép kifejező erejének egészen különleges minőségéig jutott el. De aztán jött Kuroszava, jött Fellini, jött Bergman, jött Buñuel. És biztos vagyok abban, hogy majd most is megszületik a film új költője, aki megint csak remekműveket fog alkotni. Nem halhat meg a film, mert a mozgóképnek van néhány olyan tulajdonsága, amilyen más művészeteknek nincsen. A film képes az érzelmet, a gondolatot az eleven emberi arcon, a születés, a változás, a mozgás pillanataiban megmutatni. És a film az idők során a huszadik század emlékezetévé vált. Mert a század legelső napjától (hiszen már 1895 decemberében vetítettek filmet) napja-

some weird, raw and cold waft touched our brows. Has the age of utopia come to an end, has mankind grown up, is it time to realise that things are what they are?

– I am convinced that stories have remained extremely important for people. The heroes to identify with. Ones who can represent them, provide points of orientation or who can be denied. For human nature likes to express itself, likes to identify with stories which it can relate to itself. As children identify with Jack and Jill, Le petit prince or any other childhood hero, so do we all need our own tales, stories. Therefore, I do not worry about the future of arts. When Eisenstein died something wondrous came to an end, for he had attained a special quality of the expressive powers of pictures. But then came Kurosawa, Fellini, Bergman and Buñuel. And I am sure a new poet of the pictures will come along one day to produce new masterpieces. The cinema cannot die since motion pictures have features that other arts do not. Film shows emotions, thoughts, on the live human face in the moment of birth, change, movement. And film has evolved into the memory of our century. For it has recorded all events of importance since the first day of this century (as motion pictures were projected in December, 1895 already). Thus, for the first time in the history of man: posterity cannot only get to know documents, but also faces of people who really lived once, the look on their faces, if one is interested in that. This similarity to human memory, this documentary value will always keep motion pictures alive.

– You are quite optimistic, while so many people see the present of the Hungarian film as not exactly bright and its future as not quite promising. What is your optimism based on? Is this decline a passing phase? Or do you think that things will improve before long or at least within a foreseeable period of time and the new generation of movie makers and you, personally, can say whatever you all want to? Is not all lost?

– To a certain extent I do agree with those who are pessimistic with respect to the present and near future of the art of motion picture in Hungary and blame those who have ruined the Hungarian film, the Hungarian motion picture. But by merely stating this I could hardly improve the situation. I am convinced that young artists will come along and demand a place in the world of film making. And if they can tell people things that capture the attention of their contemporaries, as we also talked about what people were interested in, what was important for our generation, then the audience perceptive of their ideas will demand that they be enabled to work. So I am sure the story is not over, the Hungarian art of film making will not perish. My generation – not only assisted by its achievements but also bearing the weight of complicity – really finds it difficult to express itself, if indeed it has anything to express. As for myself, I think I still have things to say. Fortunately, there have always been invitations from abroad that have enabled me to work.

inkig rögzített minden fontos eseményt. Így az emberiség történetében először: az utókor nemcsak kordokumentumokat ismerhet meg, de egykor élt igazi emberek élő arcát, tekintetét is láthatja, akit ez érdekel. Ez az emlékezetjelleg, dokumentumérték olyan erő, amely a filmet meg fogja tartani.

– Ön meglehetősen optimista, annak ellenére, hogy sokan nem látják rózsásnak a magyar film jelenét, és jövőjét is eléggé pesszimistán ítélik meg. Mire alapozza derűlátását? Talán csak átmenetileg csökkentek drasztikusan a lehetőségek? Úgy véli, hogy rövid, vagy legalábbis belátható időn belül javulnak az esélyek, s az új filmes nemzedék és személy szerint ön is elmondhatja, amit el akar mondani? Nincs még vége a történetnek?

– Bizonyos mértékig osztom azok véleményét, akik filmművészetünk jelenét, közeli jövőjét illetően borúlátóak, és bűnösnek tartom azokat, akik a magyar filmet, mozgóképet tönkretették. Ám pusztán azzal, hogy ezt elmondom, aligha segíthetek a jelenlegi állapotokon. Meggyőződése: jönnek majd fiatalok, akik megkövetelik helyüket a filmvilágban.

És ha olyat tudnak mondani, ami érdekli kortársaikat – ahogyan mi is elmondtuk azt, ami a társadalmat érdekelte, ami fontos volt generációnk számára –, akkor az ő gondolataikra fogékony közönség is kiköveteli majd, hogy dolgozhasanak. Tehát bizonyos vagyok abban: a történetnek nincs vége, a magyar film nem pusztul el. Az én generációm – nem csupán teljesítményével élve, de hordozva a bűnrészesség súlyát is – valóban nehezebben tudja kifejezni magát, ha van még egyáltalán mondanivalója. Ami engem illet, úgy gondolom, van mit elmondanom. Szerencsére eddig mindig voltak olyan külföldi felkérések, amelyek lehetővé tették, hogy dolgozzam.

EDWARD TELLER

“We must make decisions and act as citizens of a small world”

– Along with other scientists of world-wide renown you have also reached the Parnassus of science. For what you all have achieved was is only the brilliant achievement of mind but also the highest level application of the art of knowledge. But has the world made any progress with the assistance of science?

– Well, I have great respect and love for science. But science and the application of science are two different things. I am not talking here as a scientist, for I am not addressing only scientists now. But as a man of the twentieth century who has lived through the troubles of this century in a variety of ways, I have one comment on this issue. The big change that has been seen by this century is that owing to the progress of science and technology the world has become smaller. Even America cannot be isolated from difficulties more than Poland could be at the beginning of World War II. This may have great advantages for the USA, owing to the constant influx of immigrants, is a small mirror, a reflection of the world as a whole. And a democratic one, at that. It must be understood that today's problems are immense but they do not belong to the domain of science. We must make decisions and we must act as citizens of a small world.

– Some people worry about the personality of the scientist of the next century. They fear that the age of great explorers is over, and henceforth even the most brilliant individual will be only one indispensable link in a chain of researchers. Computers will reckon in a millisecond what human brains took a lifetime to pore over. Will it be enough to enter a good question in the machine or is the creative mind going to continue to be spared from unemployment?

– As I see it the most essential thing is to raise the appropriate question. And a computer will always need assistance in that. I also know that the science of physics has progressed in a few immense leaps. There have been periods when progress did not bring about anything surprisingly novel. The big steps were taken in the age of Galileo and Newton when, out of the blue, came the realisation that instead of us sitting around in the centre of the universe, we are incessantly moving about, orbiting. A similar, or even more profound revolution took place when Einstein understood how time and space were related; this has not been grasped by the majority of even the educated part of the population. But still more surprising was to learn that in the world of atoms – i. e. in our own world – the knowledge of the relation between cause and effect is not enough for precisely foreseeing the future. But such big steps are few and far between and the last one I just mentioned was in the first third of this century. Since then we

„Egy kis világ polgáraiként kell döntenünk, cselekednünk”

– *Más világhírű természettudósok társaságában ön is feljutott a tudomány Parnassusára. Hiszen amit tettek, az nem csupán az ész briliáns teljesítménye volt, hanem a tudás legfelsőbb fokon alkalmazott művészete is. De vajon a tudomány révén „ment-e a világ elébb”?*

– Kérem, én a tudományt nagyon tisztetem, nagyon szeretem. De a tudomány és a tudomány alkalmazása két különálló dolog. Itt én nem beszélhetek tudósként, hiszen most nem csak tudósokhoz kell szólanom. Nekem, mint huszadik századi embernek, aki ennek a századnak a nehézségeit több módon átélte, ez ügyben egy megjegyzésem van. A nagy változás, amely ebben a században végbement, az, hogy a tudomány és a technika előrehaladásának következményeként kisebb lett a világ. Még Amerika sem szigetelhető el jobban a nehézségektől, mint például Lengyelország a második világháború kezdetén. Ennek nagy előnyei lehetnének, mert az Egyesült Államok – a folyamatos bevándorlások következtében – a világnak egy kis képe, tükre. Még hozzá demokratikus képe. Meg kell értenünk, hogy a mai problémák nagyon nagyok, de nem tudományos problémák. Egy kis világ polgáraiként kell döntenünk, cselekednünk.

– *Vannak, akik féltik a jövő század tudósának személyiségét. Azt vélvén: vége a nagy fölfedezők manufaktúra-korszakának, ezután a legkáprázatosabb elme is csupán egy kutatólánc egyik, nélkülözhetetlen láncszeme lehet. A számítógép pedig majd ezredmásodperc alatt végiggondolja, amihez az emberi agynak egy hosszú életútra volt szüksége. Elég lesz holnap egy-egy jó kérdést betáplálnunk a masinába, vagy a teremítő, kreatív agy ezután sem válik munkanélkülivé?*

– Én úgy látom, a fő dolog a kérdés föltevése. Erre a számítógép is mindig rá fog szorulni. Azt is tudom: a fizika haladása kevés nagyon nagy lépésben történt. Voltak hosszú időszakok, amikor a haladás nem volt olyan nagyszerűen újszerű. Nagy lépés volt Galilei és Newton korában, amikor az embereket az a fantasztikus felismerés érte, hogy mi nem üldögélünk a világ közepén, hanem szakadatlanul mozgunk, haladunk. Hasonló, talán még nagyobb forradalom történt, amikor Einstein megértette, hogyan kapcsolódik össze egymással idő és tér; ezt a művelt emberek többsége mindmáig alig fogta fel. De még nagyobb volt az a meglepetés, amikor tudományunkra jutott, hogy az atomok világában – azaz a mi világunkban – az ok-okozat kapcsolat nem elég ahhoz, hogy pontosan előre lássuk a jövőt. De ilyen nagy lépések ritkán vannak, az utolsóként említett lépés a huszadik század első harmadában történt. Azóta ilyen ugrás nem volt. Hogy mikor kerül sor ismét ekkora ugrásra, s hogy abban mi lesz a számítógépek szerepe, senki sem tudhatja.

have not seen such a long leap. As to when the next one is going to take place and as to the role computers will play in it, these are things no one can foretell.

– *You have always been an optimist, although you might prefer to be deemed a realist. Decades have by now passed without a third world war, although parts of the world here and there have been set ablaze since 1945. We know that a multitude of disasters have hit mankind, that there is no end to it and that “Homo Sapiens” has been inflicting horrible wounds on himself. Europe is now unifying and Hungary is also advancing at last. What chance do you think we, Hungarians stand? Can scientists and technical inventions help fend off external threats?*

– The future is uncertain. Although there are fewer problems of “life and death” than there used to be. All of us are capable of contributing to the formulation of the non-determined future, more so today than sixty years ago. This is an immense responsibility and whatever happens does not only depend on scientists but on everybody. The essential element of this progress is how Hungary will move from dictatorship to freedom. Hungary may be an important part of what may give rise to the United Europe in the future. That we may join this process and that I could also make some contribution to it is something I am very glad to see.

– *You are famous for your well-turned Hungarian. What do you owe it to? Is it your education, your schooling, your extraordinary memory? Or to that – as you phrased it – it has always been the concert between the mind and the heart that determined what you have not wanted to forget, what you cannot have forgotten? And we Hungarians, what should we forget and what must we not forget so that we can live in Europe as befits our real interests and according to our performance?*

– If I speak good Hungarian I owe it directly to the fact that my wife is Hungarian. As well as to my schools. As a student, I was most attracted to mathematics but the grammar school could not help much with that. It is not easy for me to form a judgement and I do not suppose that anyone would believe me, except for the Hungarians; Hungarian literature is not third class, second class but it is, indeed, first class literature. Hungarian poems for me are in no way second to the best of English or German poetry. I speak good English and good German but poetry I feel closest to me in Hungarian. And as for remembering and forgetting; it is very good to remember things. It is not so good to remember past ire. One must remember in a way as will enable us to forgive. What could prevent us from forgiving should be forgotten. Everything else – our history, our mistakes and achievements, and in particular what was beautiful – must be remembered.

– Ön mindig optimista, bár bizonyára szívesebben használja a realista jelzőt. Sok évtizede nincs világháború, bár 1945 óta is fellángolt a világ hol itt, hol ott. Tudjuk, hányféle katasztrófa sújtja az emberiséget, és hogy a „homo sapiens” is mennyi szörnyűséggel sújtja önmagát. Most Európa egységesül, végre Magyarország is fölfelé halad. Milyen esélyt ad ma nekünk, magyaroknak? Segíthetnek-e a fenyegető veszélyek elhárításában a tudósok és a műszaki találmányok?

– A jövő bizonytalan. Igaz, élet-halál kérdés ma kevesebb van, mint korábban. Mindnyájan képesek vagyunk hozzájárulni a nem determinált jövő alakításához, ma inkább, mint hatvan évvel ezelőtt. Ez borzasztó nagy felelősség, s ami történik, nem csak a tudósokon múlik, hanem mindenkin. Hogy Magyarország miként hajta végre az átmenetet a diktatúra és a szabadság között, az döntő mozzanat e fejlődés során. Magyarország fontos része lehet annak, amiből a jövőben az Egyesült Európa kialakulhat. Hogy mi ehhez csatlakozhatunk, és hogy ezt az én munkám is előmozdította, annak csak örülni tudok.

– Ön híres arról, hogy milyen szépen beszél magyarul. Minek köszönheti ezt? Neveltetésének, iskolájának, kivételes memóriájának? Vagy annak, hogy – önt idézve – mindig ész és szív összhangja határozta meg, mit nem akart, nem tudott elfelejteni? S nekünk, magyaroknak mit kell és mit nem szabad elfelejtenünk, hogy ezután valós értékeink, teljesítményünk szerint élhessünk Európában?

– Ha én jól beszélek magyarul, annak közvetlen oka az, hogy magyar feleségem van. A másik ok valóban az iskola. Diákként engem leginkább a matematika érdekelt, de a középiskola ebben nem segített. Nehéz megítélnem, nem is hiszem, hogy nekem bárki elhinné, kivéve a magyarokat: a magyar irodalom nem harmadik, nem második, hanem a legelső osztályú. Számomra a magyar költemények nem maradnak el az angol vagy német versek legjobbjai mögött. Angolul, németül is jól beszélek, de a költeményeket magyarul érzem magaménak... Ami pedig az emlékezést és felejtést illeti: emlékezni nagyon jó. Emlékezni a múlt haragra nem jó. Úgy kell emlékeznünk, hogy meg tudjunk bocsátani. Jó elfeledni, ami ezt akadályozza. Minden másra – történelmünkre, hibáinkra, eredményeinkre, főleg arra, ami szép volt – emlékezni kell.

MEMBERS OF THE AWARD COMMITTEE

CSABA TABAJDI	Chairman of the Committee, Political State Secretary of the Prime Minister's Office
ANTAL ÁDÁM	National Technical Development Commission, Head of Department
GUSZTÁV BÁGER	Ministry of Finance, Head of Department
ANDRÁS BALOG	historian, university professor, Institute of Foreign Affairs, Director General
KATALIN BODÓ	Ministry of Culture and Education, Chief Advisor
GYÖRGY CSEPELI	university professor, ELTE, Head of Department
ZSUZSA FEHÉR	National Radio and Television Board, Director of Human Policy and Media Research
GYÁRFÁSNÉ, JUDIT FEKETE	Ministry of Industry, Trade and Tourism, Head of Department
ANDRÁS GYEKICZKI	Ministry of the Interior, Principal Private Secretary to the Minister
CSABA GYÖRFFY	Ministry of Foreign Affairs, Ministerial Commissioner
MIKLÓS HAVASS	IT expert, Federation of Technical and Scientific Societies, President, SZÁMALK Rendszerház Rt., President
FERENC KONDOROSI	Ministry of Justice, Deputy State Secretary
BÉLA POMOGÁTS	President of Hungarian Writers' Association, Chairman of the Conference on the Native Language
ISTVÁN SZIJÁRTÓ	Member of Presidential Board of World Federation of Hungarians
SZILVESZTER E. VIZI	brain researcher, Hungarian Academy of Sciences Deputy President for the Biology Section, Institution of Experimental Medical Sciences, Director

A MAGYARSÁG HÍRNEVÉERT DÍJ BIZOTTSÁG TAGJAI

TABAJDI CSABA	elnök, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára
ÁDÁM ANTAL	az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság főosztályvezetője
BÁGER GUSZTÁV	a Pénzügyminisztérium főosztályvezetője
BALOGH ANDRÁS	történész, egyetemi tanár, a Külügyi Intézet főigazgatója
BODÓ KATALIN	a Művelődési és Közoktatási Minisztérium főtanácsadója
CSEPELI GYÖRGY	szociológus, egyetemi tanár, az ELTE tanszék- vezetője
FEHÉR ZSUZSA	az Országos Rádió és Televízió Testület humán- politikai és médiakutatási igazgatója
GYÁRFÁSNÉ FEKETE JUDIT	az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium főosztályvezetője
GYEKICZKI ANDRÁS	a Belügyminisztérium kabinetfőnöke
GYÖRFFY CSABA	a Külügyminisztérium miniszteri biztosa
HAVASS MIKLÓS	informatikus, az MTESZ elnöke, a SZÁMALK Rendszerház Rt. elnöke
KONDOROSI FERENC	az Igazságügyi Minisztérium helyettes államtitkára
POMOGÁTS BÉLA	a Magyar Írószövetség elnöke, az Anyanyelvi Konferencia elnöke
SZIJÁRTÓ ISTVÁN	a Magyarok Világszövetsége elnökségi tagja
VIZI E. SZILVESZTER	agykutató, az MTA élettudományi alelnöke, a Kísérleti Orvostudományi Intézet igazgatója

THE CREATORS OF THE AWARD AND THE HONORARY DIPLOMA

Gábor Mihály, Sculptor

He was born in 1942 in Székelyhíd and took his degree in 1974 from the Department of Sculptural Arts of the Hungarian School of Arts. In 1978 he was awarded the Munkácsi prize and in 1991 he received the Arts Award of the International Olympic Committee.

Some 30 of his large outdoor sculptures have been set up in Hungary and abroad. The best known of those include the 20 meter high steel sculpture "Windings" at the Hungaroring (1986) as well as a large sports sculpture "Cyclists", on display in Lausanne, Switzerland, since 1993, in the park of the International Olympic Committee. His monumental bronze sculpture of our king Saint Stephen is erected in a renowned historical site of Hungary, at Vésztő-Mágor, in Békés County. His Monument to Friendship is a lasting representation of his creative talent, near Seoul, South Korea. With the participation of Hungarian and foreign sculptures he often organises symposia, art courses for young hopefuls.

The Award represents a bell, showing the Chain Bridge. The intent of the sculptor is evident, since the bell is the most widely known and most beautiful means of spreading news. The bell spread the news of our glory, the defeat of the Turks at the hands of Hungarians and oftentimes the bells rang to warn us of imminent danger. The sound of the bell carries the news of outstanding achievements far and wide. Thus the bells ring even where the sound can no longer be heard.

A MAGYARSÁG HÍRNEVÉÉRT DÍJ ALKOTÓI

Mihály Gábor szobrászművész

1942-ben született Székelyhídon, 1974-ben szerzett diplomát a Magyar Képzőművészeti Főiskola szobrász szakán. 1978-ban Munkácsy-díjjal, 1991-ben a Nemzetközi Olimpiai Bizottság művészeti díjával tüntették ki.

Eddig harminc nagyméretű köztéri szobrát állították fel Magyarországon és külföldön. Legismertebbek: a Hungaroring húsz méteres, Kanyarulatok című acélplasztikája (1986), a Kerékpárosok című, nagyméretű sportszobor, amely a svájci Lausanne-ban, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság parkjában áll. Szent László királyunkról készített monumentális bronzszobra Magyarország neves történelmi emlékhelyén, a Békés megyei Vésztő-Mágoron található. Barátság emlékműve a dél-koreai Szöul mellett mutatja tartósan az alkotó tehetségét. Szobrai anyagául gyakran használ követ, bronzot, vörösrézlemez, melyek megmunkálását ő maga végzi Budapesten. Gyakran szervez szimpóziumokat, művészkurzusokat.

A Magyarság Hírnevéért Díj harangot ábrázol, rajta a Lánchíd látható. Az alkotó szándéka nyilvánvaló, hiszen a magyar ember tudatában a harang a hírverés legismertebb, legszebb eszköze. Ez emlékeztetett bennünket a török elleni nándorfehérvári győzelemre és sokszor figyelmeztetett a fenyegető veszedelemre. A harangszó messzire hírt visz a kiemelkedő cselekedetnek. Így ott is szól a harang, ahol a hangja már nem hallatszik.

Zoltán Ezüst, Graphic Artist

He was born in 1963, in Békéscsaba. He finished his studies at the Reproductive Graphic Department of the Hungarian School of Arts. Since then he has been teaching art history at the Toldy Ferenc Gimnázium in Budapest. Besides his exhibitions in Hungary, his works have been on display in Cologne, Havana, Helsinki, Pyongyang and Vienna.

Through his studies and his study tour (outside of Europe: Korea, Cuba, Mexico, Egypt) he has been deeply influenced by a variety of ages and cultures. His mode of expression is built on the real and the surreal, often dreamlike worlds. Contrasts – for they are suggestive – are essential for him, black and white is a pair of colours radiating dramatic powers. He considers it essential that the manual genres be maintained in our increasingly mechanised world. He does not object to modern styles but he is more attracted to the mysticism of the drawn line and of the colours than any new technique in two dimensional image creation. He is interested in interference and parallelisms in space, time and thought.

He has been attracted to tribal cultures almost from the very beginning. He has been touched especially by the memories of the pre-Columbian arts and civilisation, the late Maya, Aztec and Toltec worlds – having visited those regions. His desire to soar, fly, or even to defeat gravitation was propelled by a pristine motive through the myths of another direction, the legend of Icarus, to confronted by the opposite extreme; defeat and falling.

This complex way of thinking and viewing the world and symbolic contents have been formulated and expressed in the motives and concept of the graphic sheet of the Award. The two figures with the trumpets are an universal symbol of giving a signal, meant to signify creative human presence. This sphere of thoughts has been on the mind of the artist for years. The sound of the trumpet is now carrying news of great Hungarians living in Hungary and abroad.

Ezüst Zoltán grafikusművész

1963-ban született Békéscsabán. 1987-ben végezte el tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Főiskola sokszorosító grafika szakán. Művészettörténetet tanít a budapesti Toldy Ferenc Gimnáziumban. Hazai kiállításain túl, alkotásait bemutatták már Kölnben, Havannában, Helsinkiben, Phenjanban és Bécsben.

Kifejezőmódjában egyként jelen van a valóságos és a realitáson túli, nemritkán álomszerű világ. Fontosak számára – mert szuggesztívak – a kontrasztok, alkotásaiban a fekete-fehér drámai erőt sugárzó színpár. Fontosnak tartja, hogy technicizálódó korunkban megmaradjanak a manuális műfajok. Nem tiltakozik a korszerű stílusirányzatok ellen, de a vonal és a színek misztikuma jobban vonzza, mint valamely újfajta eljárás a két dimenziós képkalkotásban. Érdeklük az áthatások, a tér- és időbeli, a gondolati párhuzamosságok.

Úgyszólván kezdettől fogva vonzották a törzsi kultúrák. Kivált a prekolumbián művészet és civilizáció emlékezete, a letűnt maja, azték és tolték világ érintette meg – személyesen is. Egy másik égtáj mítoszvilága, Ikarosz legendája révén ősi indíttatást kaphatott vágya a fölfelé törekvésre, szárnyalásra, ha úgy tetszik, a gravitáció legyőzésére, és szembekerülhetett ennek ellenpólusával: a kudarccal, a zuhanással.

Ez az összetett szemléletmód és szimbólumtartalom fogalmazódott meg benne s nyert sajátos formát a Magyarország Hírnevéért Díj grafikai lapjának motívum- és gondolatvilágában is. A két harsonás figura jeladás, a figyelemfelhívás egyetemes szimbóluma, a kreatív emberi jelenlétet hivatott felmutatni. Ez a gondolatkör évek óta foglalkoztatja a művészt. Most itthon és külföldön élő nagyjaink hírét viszi a harsona.

